

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา

ตุลาคม 2554

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว



สารนิพนธ์
ของ
กรรณิการ์ ไชวสูงเนิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา

ตุลาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว



เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา
ตุลาคม 2554

กรณีการ ไขว้สูงเนิน (2554). การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว. สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย จารุจิตติพันธ์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว แบ่งศึกษา 2 กรณี คือ รูปแบบครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและรูปแบบครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกัน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคอีสาน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 45 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำโดยการพรรณนาโดยใช้สถิติร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า

บิดาและมารดาที่เป็นผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในรูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสที่ยังอยู่ด้วยกัน มีอายุ 41 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่จัดการศึกษาในจังหวัดกรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่บิดาประกอบอาชีพรับราชการ และมารดาเป็นแม่บ้าน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 70,296 บาท และค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองได้จ่ายเพื่อการจัดการศึกษาตลอดหลักสูตรต่อคน ในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 333,820 บาท 509,220 บาทและ 1,359,200 บาท ตามลำดับ และมีค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรต่อคน/ปี ในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 111,273 บาท 84,870 บาทและ 453,067 บาท ตามลำดับ

บิดาและมารดาที่เป็นผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและยังอยู่ด้วยกันมีอายุ 41 ปีขึ้นไป จัดการศึกษาในจังหวัดนครปฐมและจังหวัดขอนแก่น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่บิดาและมารดาประกอบอาชีพอิสระ/นักรูทกิจ/เจ้าของกิจการมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 68,056 บาท และค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองได้จ่ายเพื่อการจัดการศึกษาตลอดหลักสูตรต่อคนในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 411,600 บาท 2,004,600 บาทและ 1,368,400 บาท และมีค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรต่อคน/ปี ในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เท่ากับ 205,800 บาท 286,370 บาท และ 456,133 บาท

คำสำคัญ : ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

A STUDY ON THE PARENTS' SOCIO-ECONOMIC STATUS,
AND EXPENSES FOR HOME SCHOOL'S BASIC EDUCATION



AN ABSTRACT
BY
KANNIKAR CHOSOUNGNEAN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Economics Degree in Economics of Education
at Srinakharinwirot University

October 2011

Kannikar Chosoungnean. (2011). *A Study on the Parents' Socio – Economic Status And Expenses for Home School's Basic Education*. Master's Project M.Econ.(Economics' Education). Bangkok: Graduted School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Assoc. Prof. Dr. Pisamai Jarujittipant.

This research aimed to study about the parent's socio – economic status and expenses for home school's basic education had concentrated in two types 1: single family education management type 2: family group education management. The 101 population for this research were the parents from home school's basic education in the central , north and north eastern region , the data from the 45 family samples were conducted in this research as well as the questionnaires were used for data collecting. The statistics used for data analzing were percentage and method matrice mean.

The results were found that :

For the single family education management, most of the parents were marriage and have still lived together. Their ages were more than 41, most of them lived in Bangkok and their careers were servants official and housewife. They had approximately earned 70,296 bath per month. The parents' expenses for each children, study in the kindergarten, primary and lower-secondary levels were approximately 333,820 , 509,220 and 1,359,200 bath, respectively. Their average expenses for each children per year in three levels were approximately 111,273 , 84,870 and 453,067 bath respectively.

In the aspect the family group education management, most of the parents were marriage and have still lived together. Their ages were more than 41, most of them lived in Nakhon Pathom and Khon Kaen provine. Their careers were entrepreneur and they had approximately earned 68,056 bath per month. The parents' expenses for each children, study in the kindergarten, primary and lower-secondary levels were approximately 411,600 , 2,004,600 and 1,368,400 bath, respectively. Their average expenses for each children per year in three levels were approximately 205,800 , 286,370 and 456,133 bath respectively.

Keywords : Expenses for Home School's basic education

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ของ กรรณิการ์ โชว์สูงเนิน ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษาของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ประภาพร เฟื่องฟูสกุล)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีสำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เรณู สุขารมณ์)

วันที่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความเข้าใจอย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม และอาจารย์ ประพาฬ เพื่องฟูสกุล กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์ ที่มีความเมตตาและปรารถนาดีต่อข้าพเจ้าและเหล่าบรรดานิสิตสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษาและเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์ทุกคน และขอสำนึกในพระคุณของคณาจารย์สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณผู้อำนวยการฝ่ายนวัตกรรม การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบพระคุณสมาคมบ้านเรียนไทย รวมถึงครอบครัวที่ทำการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเพื่อการศึกษาในครั้งนี้

ข้าพเจ้าขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การศึกษาและนิสิตสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนามนุษย์ รหัส 51 ที่ได้ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และเป็นแรงผลักดันให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจในการจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

และท้ายสุดขอขอบคุณบุคคลที่มีความสำคัญต่อข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง คือ คุณพ่อสถาพร โชว์สูงเนิน คุณแม่จิราภรณ์ โชว์สูงเนิน และนายปริญญ์ โชว์สูงเนิน บิดา มารดา และพี่ชาย ที่ถือเป็นกำลังใจที่ดีที่สุด ที่มอบทุกสิ่งทุกอย่างของชีวิตให้ลูกมาโดยตลอด ทั้งชีวิต ความรักความอบอุ่น การเสียสละ การดูแลเอาใจใส่ และสนับสนุนการศึกษาของข้าพเจ้าจนสำเร็จการศึกษา ขอสำนึกในพระคุณ บิดา มารดา อาจารย์ และขอบคุณทุกคนในครอบครัว ที่ได้เมตตาช่วยเหลือข้าพเจ้าโดยตลอด

กรรณิการ์ โชว์สูงเนิน

ตุลาคม 2554

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการศึกษา.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ตัวแปรข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.....	11
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาโดยครอบครัว.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	32
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.....	36
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา ค่าใช้จ่ายส่วนตัว และค่าเสียโอกาส.....	42
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	48
สังเขปความมุ่งหมาย ความสำคัญ และขอบเขตของการวิจัย.....	48
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
อภิปรายผล.....	53
ข้อเสนอแนะ.....	58
บรรณานุกรม.....	60
ภาคผนวก.....	65
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	79

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การขยายตัวของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน.....	3
2 จำนวนครอบครัวและจำนวนผู้เรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวจำแนกตามภูมิฐานะและระดับการศึกษา ในปี พ.ศ. 2554.....	4
3 ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนกับบ้านเรียน ตามแนวคิดสำคัญและหัวข้อในการจัดการศึกษาของครอบครัว.....	21
4 ค่าใช้จ่ายที่ทำการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างครอบครัว โดยเฉลี่ยต่อปี/เด็ก 1 คน.....	28
5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามสถานภาพส่วนบุคคลและสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.....	36
6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามรายได้ของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.....	40
7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามระดับการศึกษา และปีการศึกษาที่เริ่มจัดการศึกษาของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.....	41
8 แสดงค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง แยกตามประเภทค่าใช้จ่าย ระดับการศึกษา และรูปแบบของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.....	42
9 แสดงการสรุปค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง แยกตามประเภทค่าใช้จ่าย ระดับการศึกษา และรูปแบบของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.....	45

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
-----------------------------	---



บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาจัดเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของคนในประเทศเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและสามารถนำความรู้และความสามารถนั้นไปพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป การศึกษามีส่วนสำคัญยิ่งในการสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม ทั้งยังมีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพการงานได้ และการศึกษายังช่วยให้คนเจริญงอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคม การศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ระบบจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการสร้างคนในชาติให้มีความรู้ความสามารถ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบในส่วนต่างๆ หลายๆ ด้าน อาทิ การปฏิรูปการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา การปรับปรุงโครงสร้างระบบการบริหารการศึกษาให้เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ รวมถึงการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเทคนิควิธีการเรียนการสอนให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (ประเวศ วะสี. 2541: 9)

สังคมไทยเป็นสังคมพุทธศาสนา การให้การศึกษาของประชาชนทั้งหลายแต่เดิมจึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันระหว่างบ้าน กับวัด ครอบครัวจะรับผิดชอบต่อการศึกษารับรู้ของลูกหลาน ทำคนให้เป็นคน ก่อนที่วัดจะใช้ความเมตตาการุณธรรมกล่อมเกล้าให้คนมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สูงขึ้นต่อไป ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการศึกษาให้กลายเป็นอย่างตะวันตก เป็นแบบแผนในระบบโรงเรียน พร้อมๆ กับการพัฒนาสังคมเข้าสู่การผลิตแบบอุตสาหกรรมและการบริโภค บทบาทครอบครัวที่มีต่อการศึกษาก็เสมือนถูกขับออกให้ไปอยู่หลังบานประตูที่ลั่นดานปิดตาย โดยเฉพาะภายหลังพระราชบัญญัติประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 ครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาให้บุตรด้วยตนเองจะต้องดำเนินการอย่างไม่เปิดเผย เนื่องจากขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง จนกระทั่งช่วงระยะรอยต่อของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ช่วยฟื้นคืนสิทธิของพ่อแม่ในการเลือกวิถีทางการให้การศึกษา ฝึกลบรณแก่บุตรหลานของตนขึ้นมาใหม่ เป็นรูปแบบแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้อีกมิติหนึ่งที่แตกต่างไปจากการศึกษาในแบบแผนของโรงเรียนในท่ามกลางยุคสมัยของการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูปสังคมไทยทุกๆ ด้าน การจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ฟื้นคืนขึ้นมาใหม่นี้ได้รับการนิยามความหมายไว้ในร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวว่า หมายถึง

“การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาด้วยตนเอง โดยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้” พร้อมทั้งได้บอกถึงหลักการสำคัญ 2 ประการ เป็นการขยายความความหมายของการศึกษาโดยครอบครัวให้มีคุณค่าชัดเจนขึ้น คือ “การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นสิทธิพื้นฐานตามธรรมชาติและวัฒนธรรมของบิดา มารดาและครอบครัวเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบครัวให้บุตรหลานหรือบุคคลที่อยู่ในความดูแลสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการศึกษาอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากที่รัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดอยู่ ซึ่งมีความหลากหลายในเรื่องปรัชญา ความคิด ทักษะ ความเชื่อของแต่ละครอบครัว มีความยืดหยุ่นเป็นอิสระมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบตัวต่อตัวและผสมผสานไปกับวิถีการดำเนินชีวิต มุ่งไปที่การพัฒนาศักยภาพเด็กเป็นรายบุคคล อย่างพยายามให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการที่มีอยู่จริง (ยุทธชัย เถลิ้มชัย. 2543: 1) จุดเด่นของการจัดการเรียนรู้ของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว คือ การที่มีเวลาอิสระไม่มีพันธนาการจากกฎระเบียบมากเกินไปสามารถบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ผู้ปกครองที่จัดการเรียนรู้ต้องรู้จักการพิจารณาชีวิตจริงของเด็กและใช้เวลาทำกิจกรรมที่ไม่เร่งรัด ซึ่งจะมีผลต่ออารมณ์ของเด็กฉะนั้นเมื่อเข้าใจในส่วนนี้จะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจและรู้จักวิธีการเรียนรู้ร่วมกับเด็กและจะเกิดความสนุกสนานระหว่างการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นกระบวนการ (สุรชาติพิย แซ่ฮุย. 2543: 21) ส่วนรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวคือ 1) การร่วมกลุ่มกับครอบครัวขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวอื่นๆ ในการจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว 2) การร่วมกลุ่มชนิดที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นแบบแผนในสถานที่หนึ่ง 3) รูปแบบการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวกับโรงเรียน และบางครอบครัวต้องการดำเนินการอยู่แต่เฉพาะในครอบครัวของตน รวมถึงบางครอบครัวให้ความสนใจกับรูปแบบหลักสูตรขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว หรือหลักสูตร Home School สำเร็จรูปของสถานศึกษาในต่างประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547: 91-92)

สำหรับพัฒนาการในสังคมไทยของการศึกษาทางเลือกโฮมสคูล ที่มีชื่อเป็นทางการว่า “การศึกษาโดยครอบครัว” หรือนิยมเรียกกันในหมู่ผู้จัดว่า “การศึกษามันเรียน” จากรายงานการวิจัย “รูปแบบและพัฒนาการการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย” (ยุทธชัย-อุทัยวรรณ เถลิ้มชัย. 2543) พบว่า ตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2528 เริ่มมีครอบครัวไทยอย่างน้อยจำนวนสองครอบครัวตัดสินใจจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จากนั้นจนถึงช่วงรอยต่อก่อนการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ ได้มีจำนวนครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเพิ่มขึ้นแต่เป็นไปอย่างเงียบๆ ไม่เปิดเผย หลังการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2542 การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวจึงได้มีบทบาทในสังคมไทย โดยมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นและเป็นไปอย่างเปิดเผย

ภายหลังการประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ซึ่งในปัจจุบันการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายมากขึ้นในสังคมไทย ซึ่งจะเห็นได้จากมีครอบครัวที่ขอจดทะเบียนจัดการศึกษาแบบโฮมสคูล ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้เรียนมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากอย่างต่อเนื่อง ดังข้อมูลในตาราง 1

ตาราง 1 การขยายตัวของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ปีพ.ศ.	จำนวน ครอบครัว	จำนวน ผู้เรียน (คน)	ปีพ.ศ.	จำนวน ครอบครัว	จำนวน ผู้เรียน (คน)
2528-2530	3	5	2547-2548	64	90
2535-2541	5-17	14-27	2549	71	111
2542	24	35	2550	80	134
2543	30	44	2551	86	155
2544	39	52	2552	90	176
2545	48	64	2553	96	184
2546	57	76	2554	101	203

ที่มา : สมาคมบ้านเรียนไทย, 2554.

ตาราง 2 จำนวนครอบครัวและจำนวนผู้เรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวจำแนกตามภูมิภาคและระดับการศึกษา ในปี พ.ศ. 2554

ภูมิภาค	จำนวนครอบครัว (ครอบครัว)	จำนวนผู้เรียน ปฐมวัย	จำนวนผู้เรียน ประถมศึกษา	จำนวนผู้เรียน มัธยมศึกษา	จำนวนผู้เรียน (คน)
ภาคกลาง	64	35	69	31	135
กรุงเทพมหานคร	45	26	52	22	100
นนทบุรี	6	3	7	2	12
ปทุมธานี	6	3	4	3	10
อุทัยธานี	3	1	2	2	5
ชลบุรี	4	2	4	2	8
ภาคเหนือ	10	7	9	5	21
เชียงใหม่	6	5	6	3	14
ตาก	4	2	3	2	7
ภาคอีสาน	20	11	15	6	32
นครราชสีมา	7	4	6	1	11
ขอนแก่น	5	2	5	1	8
ชัยภูมิ	2	1	1	1	3
บุรีรัมย์	4	3	2	2	7
เลย	2	1	1	1	3
ภาคใต้	7	6	7	2	15
สุราษฎร์ธานี	2	2	2	-	4
สงขลา	3	2	3	2	7
ภูเก็ต	2	2	2	-	4
รวมทั้งประเทศ	101	59	100	44	203

ที่มา : ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (ศปศ.) 2554: ออนไลน์
และสมาคมบ้านเรียนไทย 2554.

ตาราง 2 แสดงให้เห็นว่ามีครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 101 ครอบครัว และจำนวนผู้เรียน 203 คน เมื่อพิจารณาจำแนกตามภูมิลำเนาของ ครอบครัว โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร (จำนวนเกินกว่าครึ่งหนึ่ง) ภาค อีสานมีแนวโน้มขยายตัวมากกว่าที่ผ่านมา ภาคเหนือและภาคใต้พบจำนวนไม่มากนัก สำหรับจำนวน ผู้เรียนที่เข้าสู่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ ตามระดับการศึกษา ปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ คือ จำนวนเกือบครึ่งหนึ่งจะอยู่ในช่วง ประถมศึกษา หรือช่วงอายุ 6-11 ปีมีรายละเอียดจำนวนในแต่ละกลุ่มอายุดังนี้ คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 6 ปี (ปฐมวัย) จำนวน 59 คน กลุ่มอายุ 6-11 ปี (ประถมศึกษา) จำนวน 100 คน กลุ่มอายุ 12-16 ปี (มัธยมศึกษา) จำนวน 44 คน

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2550:115) จะพบว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวช่วยให้ครอบครัวไม่ต้อง จ่ายค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของบุตรที่เกิดขึ้นในโรงเรียนทั่วไป อย่างเช่น ค่าแรกเข้า ค่าบำรุงการศึกษา ค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่าอาหารและค่าเดินทางประจำวัน ค่าสนับสนุนสมาคมครูและผู้ปกครอง ค่า ไฟฟ้าสำหรับห้องคอมพิวเตอร์ห้องปฏิบัติการค่าอุปกรณ์การเรียนที่มีการเรียกเก็บเป็นพิเศษ (ซึ่งทุกวันนี้ กลายเป็นเรื่องปกติที่เด็กต้องเรียนในทุกโรงเรียน) เหล่านี้เป็นต้น ค่าใช้จ่ายของการศึกษาโดยครอบครัว โดยรวมจะอยู่ในค่าใช้จ่ายของครอบครัว เช่น ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภคต่างๆ อย่างไรก็ตามการจัด การศึกษาโดยครอบครัว การเรียนในโรงเรียนก็ดี ต่างมีค่าใช้จ่ายด้วยกันทั้งสิ้น ประกอบกับในปัจจุบัน ค่าครองชีพได้ขยับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจการเมืองส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการจัด การศึกษาโดยครอบครัว รวมถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง **“การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว”**ขึ้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ปกครองที่ ต้องการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เนื่องจากค่าใช้จ่าย จัดเป็นทรัพยากรที่ต้องสูญเสียไปและการศึกษาจึงเป็นสินค้าเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง หมายถึงว่าต้องมีการ ลงทุนเพื่อสร้างทุนมนุษย์หรือกำลังคนอันเป็นหัวใจสำคัญของความเจริญก้าวหน้าของสังคม และการ จัดการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของประเทศ

ความมุ่งหมายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายในการวิจัยโดยแยกรูปแบบการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้น พื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด จำแนกตามระดับการศึกษา

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม จำแนกตามระดับการศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลในการนำไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองที่มีความสนใจจะจัดการศึกษาโดยครอบครัวในการประเมินค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะในกลุ่มครอบครัว 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองจากครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวรวมจำนวน 101 ครอบครัว ในภาคกลาง จำนวน 64 ครอบครัว ภาคเหนือจำนวน 10 ครอบครัว ภาคอีสาน จำนวน 20 ครอบครัว และภาคใต้ จำนวน 7 ครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองจากครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคอีสาน จำนวน 45 ครอบครัว

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ เกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อยละ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15 – 30 % การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 37-38)

ตัวแปร/ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร/ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วย

1. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วย

1.1 สถานภาพส่วนบุคคล/สภาพเศรษฐกิจสังคม

1.1.1 สถานภาพสมรส

1.1.2 อายุ

1.1.3 ภูมิลำเนา

1.1.4 ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของบิดา

1.1.5 ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของมารดา

1.1.6 อาชีพของบิดา

1.1.7 อาชีพของมารดา

1.1.8 รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

1.1.9 ระดับที่จัดการศึกษา

1.2.0 ปีการศึกษาที่เริ่มจัดการศึกษา

2. ตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วย

2.1 ค่าใช้จ่ายทางตรง

2.1.1 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา

(1) ค่าเล่าเรียนพิเศษ

(2) ค่าหนังสือ เครื่องเขียนและอุปกรณ์การเรียน

(3) ค่ากิจกรรม

(4) ค่าครุภัณฑ์

(5) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด

(6) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

2.1.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

(1) ค่าอาหาร

(2) ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง

(3) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย

(4) ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็กๆ(เงินที่ผู้ปกครองให้เด็กในแต่ละวัน)

(5) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

2.2 ค่าใช้จ่ายทางอ้อม

2.2.1 ค่าเสียโอกาส

2.3 สัดส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษากับค่าใช้จ่ายส่วนตัวในระหว่างที่ทำการจัดการศึกษาและค่าใช้จ่ายทางอ้อม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ผู้ปกครอง** หมายถึง บิดาหรือมารดาของนักเรียนที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

2. **การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว** หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ก่อนระดับอุดมศึกษาโดยที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบจัดให้บุตรหรือผู้ที่อยู่ในความดูแลโดยตรง ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเองทั้งหมด หรือโดยมีข้อตกลงจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา หรือจัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มครอบครัว อาจเป็นผู้สอนเองโดยตรง หรืออำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

3. **รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด** หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาที่ดำเนินการเองทั้งหมดโดยครอบครัวเดียว ลักษณะการดำเนินการเป็นไปตามวิถีทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพครอบครัว ความเชื่อ ความสนใจ หรือความถนัดของลูกซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกันไป โดยพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเป็นผู้คิดสร้างสรรค์หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนด้วยตนเองทั้งหมด

4. **รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม** หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาที่ดำเนินการโดยกลุ่มครอบครัวแบบข่ายประสานงาน เป็นครอบครัวขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวหลายครอบครัวที่มีการดำเนินการจัดการศึกษาร่วมกันในบางส่วนอย่างมีความต่อเนื่องและจริงจัง การจัดการศึกษาเกิดขึ้นทั้งที่บ้านของแต่ละครอบครัว และมีการจัดการศึกษาร่วมกันของทั้งกลุ่มตามที่นัดหมาย

5. **สภาพเศรษฐกิจสังคม** หมายถึง สภาพทางเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองในครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ศึกษาได้จาก สถานภาพสมรส อายุของบิดา อายุของมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว จังหวัดที่จัดการศึกษา ปีที่เริ่มจัดการศึกษา

6. **รายได้ต่อเดือนของครอบครัว** หมายถึง รายได้ที่เป็นตัวเงินต่อเดือนของบุคคลหรือผู้ปกครองที่รับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา

7. **ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว** หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ปกครองจ่ายในการจัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

8. **ค่าใช้จ่ายทางตรง** หมายถึง ค่าใช้จ่าย ที่ผู้ปกครองได้เสียไปในการศึกษาไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

8.1 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา ประกอบด้วย

8.1.1 ค่าเล่าเรียนพิเศษ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองจ่ายในการจ้างอาจารย์เพื่อสอนเกี่ยวกับวิชาที่เรียนเพิ่มเติมจากวิชาหลักเช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี ภูมิเรียนพิเศษเป็นการเฉพาะตัวหรือกลุ่ม

8.1.2 ค่าหนังสือ เครื่องเขียนและอุปกรณ์การเรียน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองจ่ายเพื่อการศึกษา เป็นต้น

8.1.3 ค่ากิจกรรม หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมประสบการณ์และเพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้จากสถานที่จริง ได้แก่ กิจกรรมทัศนศึกษา ด้านดนตรีและกีฬา กิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

8.1.4 ค่าครุภัณฑ์ หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เปียโน ฯลฯ

8.1.5 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด หมายถึง ค่าสมาชิกสมาคมขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวไทย และอื่นๆ

8.1.6 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ หมายถึง ค่าใช้จ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา ได้แก่ ค่าหนังสือนิทานเด็ก แผ่นภาพยนตร์การ์ตูน แผ่นเพลง หนังสือเสริมความรู้ต่างๆ

8.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ประกอบด้วย

8.2.1 ค่าอาหาร หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นอาหาร ค่าเครื่องดื่มและค่าอาหารเสริมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

8.2.2 ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง หมายถึง ค่าเดินทางระหว่างบ้าน–แหล่งเรียนรู้

8.2.3 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการแต่งกาย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ซื้อเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับขณะที่ยังศึกษาอยู่

8.2.4 ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็กๆ หมายถึง เงินที่ผู้ปกครองให้เด็กในแต่ละวัน

8.2.5 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ หมายถึง ค่าใช้จ่ายส่วนตัวอื่นๆได้แก่ ค่าพี่เลี้ยงเด็ก ความบันเทิง และเกมส์ เป็นต้น

9. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม หมายถึง ค่าเสียโอกาสของผู้ปกครองในการที่จะได้รับรายได้จากการทำงาน เนื่องจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้กับบุตรหลาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้กระทำโดยอาศัยแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางตรงและทางอ้อมมาใช้ในการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ทั้งที่เป็นรูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด และรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังสรุปเป็นกรอบแนวคิดในภาพประกอบ 1



บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคม ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยและเอกสารงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการวิจัย มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในประเทศไทย
 - 1.1 ความเป็นมาและบทบาทของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
 - 1.2 ความหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
 - 1.3 ความสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
 - 1.4 รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในประเทศไทย
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาโดยครอบครัว
 - 2.2 แนวคิดการลงทุนทางการศึกษา
 - 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในประเทศไทย

1.1 ความเป็นมาและบทบาทของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ก่อนหน้าการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สังคมไทยเริ่มพูดถึงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เมื่อกระแสการปฏิรูปการศึกษาขยายตัวขึ้นพร้อมวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคมเริ่มตั้งคำถามต่อความล้มเหลวของระบบและโครงสร้างต่างๆ ผู้สนใจปัญหาการศึกษาและพ่อแม่จำนวนหนึ่งซึ่งจัดการศึกษาโดยครอบครัวล่วงหน้าไปแล้วได้เข้ามาผลักดันนรณรงค์และเรียกร้องให้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเปิดโอกาสให้สิทธิทางกฎหมาย ตลอดจนการสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวดังกล่าว ขณะเดียวกันจุดเปลี่ยนจากวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทำให้พ่อแม่ ครอบครัวต้องการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือ

ในการผลิตประชากรที่มีคุณภาพอันจะเป็นรากฐานของการแก้ไขปัญหามวล (ยุทธชัย เถลิ้มชัย. 2544: 3) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ่อแม่ควรมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งต่อการรักษาชีวิตลูกด้วยจิตวิญญาณที่แท้จริงมั่นคงอยู่ในการดำรงตนในฐานะพระพรหมของลูก เป็นผู้มีความคิดชัดเจนต่อความหมายและเป้าหมายของการศึกษา เป็นผู้พร้อมที่จะใช้วันเวลาของชีวิตร่วมสานต่อการเจริญเติบโตทางพัฒนาการศึกษาของลูกอย่างรู้และเข้าใจกระบวนการเรียนรู้สามารถเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตมาต่อเติมเสริมสร้างให้กลายเป็นการเรียนรู้ของลูกอยู่ตลอดเวลา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชนสังคมกลุ่มเพื่อนและที่สำคัญควรมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำเชื่อว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนี้เป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับลูกหลานโดยแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 46-47)

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เริ่มมีบทบาทมากขึ้นหลังจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้สิทธิครอบครัวจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุตรหลาน เช่นเดียวกับองค์กรชุมชน องค์กรเอกชน และสถาบันทางสังคมอื่นๆ โดยต้องมีกฎกระทรวงที่ออกหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานการกำกับดูแล การส่งเสริมสนับสนุน จึงมีความครบถ้วนสมบูรณ์ (จันทร์แรม สัมพันธ์วิวัฒน์. 2545: ออนไลน์) Home School มีความหมายตรงกับคำว่า การจัดการศึกษาโดย ครอบครัว ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดการศึกษาทางเลือกที่ให้สิทธิพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ลูกได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมายในการจัดการศึกษาพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาหรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้ลูก (ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา. 2546: 4) นักการศึกษาเชื่อว่า “Man is the training animal” มนุษย์เป็นสัตว์ชนิดเดียวที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด คือ มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงกว่าสัตว์ทุกชนิดในโลกนี้ทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องถึงขีดสุดจนกระทั่งเป็นครูสอนตนเองได้และเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์คือ “การศึกษา” การศึกษาของไทยนั้นยังมีข้อบกพร่องอยู่มากเพราะเป็นการศึกษาที่สอนให้จำมากกว่าสอนให้ทำสอนให้เชื่อมากกว่าสอนให้แย้งสอนเนื้อหาวิชาการมากกว่ากระบวนการแสวงหาความรู้สอนแบบตามใจครูมากกว่าสอนตามความสนใจของนักเรียน (บุรชัย ศิริมหาสคร. 2546: 2-4) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เป็นการศึกษาทางเลือกรูปแบบหนึ่ง ที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการศึกษาสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความพอดีและพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นด้วยการพัฒนาคนให้พึ่งตนเองได้อย่างแท้จริงตามทรัพยากรและกำลังที่มีอยู่ ซึ่งการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้เองเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้มองเห็นภาพชัดเจนขึ้นว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเรื่องที่สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ความหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ความหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย อาทิ ศรัณย์ เลิศรักษัมงคล (2541:58) กล่าวว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว หมายถึง การศึกษาที่พ่อแม่จัดการเรียนการสอนให้กับลูกของตนเองที่บ้านแทนการส่งลูกไปโรงเรียน ขณะที่ สุรกุล เจนอบนอม (2541:60) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวหมายถึง โรงเรียนที่บ้านโดยที่ผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องส่งลูกหลานไปเข้าโรงเรียน ส่วนยุทธชัย เถลิ้มชัย และอุทัยวรรณ เถลิ้มชัย (2543:21) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวจัดขึ้นตามสิทธิคุ้มครองของกฎหมาย โดยมีรูปแบบการจัดการศึกษาแบบใดแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีการเทียบโอนผลการศึกษา

จากความหมายที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จัดขึ้นตามสิทธิคุ้มครองตามกฎหมายโดยยึดธรรมชาติและความสนใจของเด็ก ในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความเชื่อทางปรัชญา ศาสนา หรือวัฒนธรรมชุมชน ที่ครอบครัวพึงประสงค์ในลักษณะที่ผสมผสานการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบ จัดให้ลูกหรือผู้ที่อยู่ในความดูแลโดยตรง ซึ่งอาจเป็นการจัดการศึกษาเองทั้งหมดหรือร่วมกันระหว่างครอบครัว หรือโดยมีข้อตกลงจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาและผู้ปกครองอาจเป็นผู้สอนโดยตรง หรืออำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

1.3 ความสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในสังคมไทยเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติเพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหวังของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวคือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ถือว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบครัวจัดขึ้นตามสิทธิคุ้มครองของกฎหมาย ฉะนั้นจึงมีความสำคัญเช่นเดียวกับโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานและคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวคือความเอจจริงเอจจังและความเอาใจใส่ของพ่อแม่ที่สำคัญคือความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวและสิ่งแวดล้อมในบ้านต้องมีลักษณะกระตุ้นการเรียนรู้พ่อแม่ต้องมีระเบียบวินัยในตนเองยอมปฏิเสหภาระอื่นที่มารบกวนหรือขัดจังหวะการเรียนรู้ของลูก เพื่อให้มีเวลาสอนลูกได้อย่างเต็มที่นอกจากนี้พ่อแม่ควรขยันหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอโดยเฉพาะในเรื่องที่จะนำมาสอนลูกหรือเป็นทางเลือก ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงควรต้องเห็นด้วย และคอยสนับสนุนเป็นกำลังใจ เพื่อพ่อแม่จะได้ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวจนท้อแท้ เพราะการศึกษาถือเป็นภาระหนักที่มีอนาคตของลูกเป็นเดิมพัน (โฮมเวฟ. 2543: ออนไลน์)

สมพงษ์ โตโพธิ์ไทยและคณะ(2546:32) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวมี 6 ประการได้แก่ 1)การจัดการศึกษามุ่งให้เห็นถึงพัฒนาการของลูกอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพื่อการคัดเลือกในระบบของการแข่งขัน 2) ให้ความสำคัญกับพัฒนาการเป็นรายบุคคลให้เด็กได้ค้นพบวิถีทางของการพัฒนาตนเอง 3)ลูกมีส่วนร่วมในการประเมินผลตัวเองด้วย 4) สามารถประเมินผลจากสภาพจริงมากกว่าการใช้แบบทดสอบ 5) มีความต่อเนื่องเห็นตลอดทั้งกระบวนการมากกว่าเพียงชิ้นงานที่เป็นผลลัพธ์ในขั้นสุดท้าย และ 6) มีความหลากหลายในวิธีการจัดการเรียนการสอนทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการตามหลักที่ทุกสิ่งล้วนเป็นการเรียนรู้และสามารถใช้เป็นประจักษ์พยานแสดงผลของการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น

ยุทธชัย เถลิ้มชัยและคณะ (2547: 67-68) ได้กล่าวถึงมูลเหตุสำคัญที่นำมาซึ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในประเทศไทยไว้ว่า 1) เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันการศึกษาที่โรงเรียนจัด คือ การทำให้เด็กทุกคนเหมือนกัน ซึ่งขัดกับพัฒนาการของเด็กตามธรรมชาติ 2) เชื่อว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีใครสอน และมนุษย์ควรมีอิสระได้เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ 3) การศึกษาในระบบเน้นการแข่งขันมากกว่าพัฒนาเด็กแต่ละคนไปตามศักยภาพและความถนัดของเด็ก การเรียนรู้เป็นลักษณะแยกส่วนขาดการเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นองค์รวมไม่ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดแตกต่างและสร้างสรรค์ 4) ระบบโรงเรียนทำให้เด็กขาดโอกาสเรียนรู้และปฏิบัติตามภูมิปัญญาและภูมิธรรมของชนเผ่าหรือของท้องถิ่น 5) ต้องการสอนลูกให้มีความเจริญงอกงามสอดคล้องกับหลักธรรมและความเชื่อในทางศาสนา 6) อยากให้ลูกได้รับการศึกษาที่เน้นความสมดุลทั้งทางจริยธรรมและวิชาการ เพื่อให้ลูกเข้มแข็งสามารถครองตนเองได้ในสังคมที่มีทั้งปัญหาหาเสพติดปัญหาความรุนแรงอื่นๆ และการแก่งแย่งแข่งขัน 7) อยากให้ลูกเรียนรู้ในสิ่งที่อยากรู้เรียนได้ทุกโอกาสทุกสถานที่ มีความสุข สนุกกับการเรียน 8) ไม่เชื่อมั่นต่อจิตวิญญาณความเป็นครูของผู้สอนในปัจจุบัน

ปัจจุบันการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในช่วงที่ต้องการความช่วยเหลือจากคนไทยทุกคนเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้เจริญกว่าที่เป็นอยู่ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเป็นรูปแบบหนึ่งที่ครอบครัวได้รวมกลุ่มจัดขึ้นตามความเชื่อทางปรัชญาของแต่ละครอบครัวโดยเด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดการจัดการศึกษาของครอบครัว โดยมีพ่อแม่เป็นผู้ควบคุมให้คำชี้แนะและปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

1.4 รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในประเทศไทย

สำหรับรูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยทั่วไปมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย เพราะลักษณะของการจัดการศึกษารูปแบบนี้ พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็ก ผู้คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเด็กทั้งในทางตรงและทางอ้อม ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ คนในทุกสาขาอาชีพจะสามารถร่วมกันทำหน้าที่ “ครู” เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาแก่เด็กตามรูปแบบและกลวิธีของแต่ละบุคคล ดังนั้นเด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวจากบุคคล ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ตามธรรมชาติโดยอาศัยประสบการณ์ตรงของตนเอง ไม่ใช่จากในตำราเรียนหรือในห้องเรียนเท่านั้น (สมพร พึ่งอุดม, 2541) และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ พบว่ารูปแบบของการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยเท่าที่ผ่านมาและเป็นอยู่ในปัจจุบัน อาจแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ (ยุทธชัย เถลิ้มชัย, 2543) ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการศึกษาอย่างมีข้อตกลงร่วมกับทางโรงเรียน ตัวอย่างของครอบครัวที่จัดการศึกษารูปแบบนี้ ได้แก่ ครอบครัวของครอบครัวสุทธีรัตน์ที่ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีข้อตกลงกับทางโรงเรียนที่ลูกเรียนอยู่โดยให้โรงเรียนจัดการศึกษา 3 วันในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ สร้างเสริมลักษณะนิสัย และภาษาอังกฤษ ส่วนทางบ้านจัด 4 วัน (รวมเสาร์-อาทิตย์) ในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและการงานพื้นฐานอาชีพ โดยกรณีของครอบครัวสุทธีรัตน์นี้อยู่ในความดูแลและสนับสนุนของสำนักงานโครงการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งในขณะนี้การดำเนินการได้ยุติลงแล้ว

2. รูปแบบการจัดการศึกษาที่ดำเนินการเองทั้งหมดโดยครอบครัวเดี่ยว รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นมากที่สุดในยุคเท่าที่ผ่านมาของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย ลักษณะการดำเนินการเป็นไปตามวิถีทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพครอบครัว ความเชื่อ ความสนใจ หรือความถนัดของลูกซึ่งมีความหลากหลายแตกต่างกันไป โดยพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเป็นผู้คิดสร้างสรรค์หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนด้วยตนเองทั้งหมด ตัวอย่างของครอบครัวที่จัดการศึกษารูปแบบนี้ ได้แก่ ครอบครัว คุณสมพร พึ่งอุดม

3. รูปแบบการจัดการศึกษาที่ดำเนินการโดยกลุ่มครอบครัวแบบช่วยเหลือประสานงาน ลักษณะเป็นครอบครัวบ้านเรียนหลายครอบครัวที่มีการดำเนินการจัดการศึกษาร่วมกันในบางส่วนอย่างมีความต่อเนื่องและจริงจัง โดยแต่ละครอบครัวที่เป็นสมาชิกต่างมีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีอิสระในแนวคิดและการจัดการเป็นของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็มีหลักการร่วมกันภายในกลุ่มในเรื่องที่มีความสำคัญ เช่น ปรัชญาการศึกษา หลักการพื้นฐานของกลุ่ม เป็นต้น การจัดการศึกษาเกิดขึ้นทั้งที่บ้านของแต่ละครอบครัว และมีการจัดการศึกษาร่วมกันของทั้งกลุ่มตามที่นัดหมาย ตัวอย่างของรูปแบบนี้ ได้แก่ กลุ่มครอบครัว “บ้านเรียนปัญญากร” ซึ่งมีสมาชิกเริ่มแรกทั้งหมด 8 ครอบครัว

4. รูปแบบการจัดการศึกษาที่ดำเนินการโดยกลุ่มครอบครัวแบบรวมศูนย์การจัดการ ในที่เดียวรูปแบบลักษณะนี้ คือ ครอบครัวหลายครอบครัวจัดการศึกษาให้กับลูกหลานร่วมกันในสถานที่ตั้งแห่งหนึ่ง โดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนหรือศูนย์การเรียนที่คณะครอบครัวทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษากำกับดูแลนโยบายและการบริหารจัดการ ความแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป

ก็คือ เป็นโรงเรียนของกลุ่มครอบครัวที่มีแนวความเชื่อ จุดมุ่งหมายหรือปรัชญาการศึกษาที่ยึดถือร่วมกัน โดยที่กลุ่มครอบครัวนี้เป็นเจ้าของ ช่วยกันจัดตั้งและดำเนินการเองในลักษณะแบบการกุศล ไม่มุ่งแสวงหากำไร ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ สถาบันปัญญาไทย ภายใต้การดูแลของมูลนิธิวิคตอร์ปัญญาไทย

ทองไพเราะ สถาวรินทุ (2543: 12) ได้กล่าวว่า รูปแบบการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างครอบครัวกับโรงเรียนเป็นการศึกษาโดยครอบครัวในระดับที่สูงขึ้นครอบครัวต้องขยายบทบาทมาเป็นผู้จัดการศึกษาด้วยตัวเองระดับหนึ่ง ภายใต้ข้อตกลงและโครงการความร่วมมือกับทางโรงเรียนอย่างเป็นทางการ เช่น โรงเรียนสอน 3 วัน ครอบครัวจัดการศึกษาเอง 2 วัน โรงเรียนสอนส่วนที่เป็นวิชาการครอบครัวจัดการในส่วนที่เป็นพื้นฐานการงานอาชีพการเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นต้น ในลักษณะนี้จะต้องมีการปรับเปลี่ยนจากทั้งสองฝ่ายครูและโรงเรียนจะต้องเปิดใจและยินยอมที่จะเปลี่ยนแปลงตารางสอน วิธีการสอน การวัดผลประเมินผลมีการวิจัยและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ที่ติดตามอย่างต่อเนื่อง ส่วนครอบครัวก็ต้องเปลี่ยนแปลงกิจวัตรและจากการทำมาหากินแต่อย่างเดียวน่าเป็นผู้ให้ความรู้การศึกษาแก่ลูกด้วย

กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในประเทศไทยมีรูปแบบการศึกษาในลักษณะที่เป็นการผสมผสานก่อนไปทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เน้นความหลากหลายให้ลูกเรียนรู้คู่ไปกับการสัมผัสชีวิตและการดำรงชีพ ตามวิถีชีวิตในแต่ละครอบครัว ในการจัดการเรียนรู้ที่พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นครู และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีลูกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ ในฐานะเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง รูปแบบของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวโดยทั่วไปยังมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย เพราะลักษณะของการจัดการศึกษารูปแบบนี้ผู้ปกครองและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับลูกจะสามารถตกลงจัดกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการศึกษา ร่วมกันได้

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้เริ่มต้นขึ้นช่วงปลายทศวรรษ 1970 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาในยุคที่ประชาชนมีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และสังคม มีการวิพากษ์วิจารณ์และมีความคิดท้าทายต่อระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ประชาชนรู้สึกถึงความล้มเหลวของการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของเด็กและพ่อแม่ผู้ปกครองได้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องหลักสูตร วิธีการสอน ความปลอดภัยของเด็ก ความยุติธรรมในสังคม เสรีภาพทางศาสนาและศีลธรรมจรรยา (ขจรศักดิ์ อินทรโสภา, 2549 : 16, Mary and Glenn, 1998)

ผู้ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวขึ้นเป็นคนแรก คือ John Holt เขาได้ริเริ่มแนวคิดเรื่องการเติบโตโดยไม่ต้องเข้าศึกษาในโรงเรียน (Growing without Schooling) ขึ้นในปี ค.ศ. 1977 และได้เริ่มเผยแพร่แนวคิดและเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในลักษณะนี้ ในรูปของสิ่งพิมพ์และขยายความคิดของเขาให้กว้างขวางออกไปด้วยการใช้การติดต่อโดยตรงกับผู้จัดทำเพื่อนทางจดหมายกับผู้สนใจแนวคิดของเขา มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและติดต่อโดยตรงกับผู้จัดทำการศึกษาในบ้านระหว่างครอบครัวกับครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดกลุ่มแนวร่วมทางความคิดในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวขึ้น และหลังจากนั้นในช่วงต้นทศวรรษ 1980 ได้มีภาวะวิกฤตทางการศึกษาที่ก่อให้เกิดกระแสความต้องการของประชาชนต่อการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้น มีการเขียนหนังสือที่ชี้ถึงภาวะวิกฤตทางการศึกษา เช่น A Nation At Risk ออกมาสู่สาธารณชน ทำให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการศึกษามากขึ้น (ประภาศรี สีหอำไพ, 2542, Mary and Glenn, 1998) จากปัญหาดังกล่าวนี้นี้จึงเป็นมูลเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวที่หมดศรัทธาต่อการจัดการศึกษาของรัฐ หันไปพึ่งการศึกษาทางเลือกในลักษณะการศึกษาโดยครอบครัวมากขึ้น

หากพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาทางเลือกในลักษณะการจัดการศึกษาโดยครอบครัวขึ้น พบว่ามีอยู่หลายประการด้วยกัน ทั้งที่เป็นบริบทเฉพาะประเทศและปัจจัยร่วม เช่น ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีทางการศึกษาในรอบสองทศวรรษที่ผ่านมาที่เจริญก้าวหน้าอย่างมาก ทำให้ความเป็นไปได้ในการเรียนด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และมัลติมีเดีย มีสูงขึ้น หรือปัญหาความล้มเหลวของระบบการศึกษาและความเสื่อมศรัทธาต่อการศึกษาในระบบโรงเรียนนอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องความปลอดภัยและความรุนแรงของเด็กในโรงเรียน

ด้วยปัจจัยสาเหตุที่กล่าวข้างต้น จึงทำให้การศึกษาโดยครอบครัวได้รับความสนใจจากพ่อแม่ ผู้ปกครองจำนวนมาก จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร พบว่า มีการสำรวจจำนวนเด็กที่เรียนโดยครอบครัวในประเทศแคนาดา ในปี ค.ศ. 1993 มีจำนวนประมาณ 30,000 ครอบครัว และภูมิภาคของอาชีพรอบครัวมีความหลากหลาย นับตั้งแต่อาจารย์มหาวิทยาลัยไปจนถึงเกษตรกร สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า ในปี ค.ศ. 1997 มีจำนวนเด็ก 1,230,000 คน ที่เรียนโดยจัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่วนในประเทศทางยุโรปก็มีแนวโน้มที่จะมีจำนวนเด็กที่เรียนโดยครอบครัวเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน (Home School Legal Defense Association, 1999)

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หรือโรงเรียนในบ้านเป็นที่แพร่หลายในหลายประเทศ โดยประเทศที่ยอมรับการจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการและถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส นอร์เวย์ อังกฤษ แคนาดา อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ เบลเยียม เดนมาร์ก โปรตุเกส และลักเซมเบิร์ก แต่ก็มีบางประเทศที่ยังไม่มีการยอมรับทางกฎหมายต่อ

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว แต่ได้อนุโลมหรือมีข้อยกเว้นให้เป็นกรณีๆ ไป ได้แก่ สเปน กรีซและ เนเธอร์แลนด์ โดยในแต่ละประเทศและแต่ละรัฐตามการแบ่งการปกครองก็จะมีกฎระเบียบและ มาตรการรองรับที่มีลักษณะหลากหลาย เข้มงวดหรือยืดหยุ่นแตกต่างกันไป เช่น ในสหรัฐอเมริกา บางมลรัฐมีการกำหนดรายวิชาพื้นฐานที่จะต้องทำการสอนตลอดจนกำหนดให้มีการเสนอหลักสูตรและ แผนการสอนให้หน่วยงานของรัฐเห็นชอบ หรือมีการกำหนดให้มีการตรวจเยี่ยมตามบ้าน (home visit) โดยครูที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อสอดส่องดูแลคุณภาพ (Bendell, 1997 อ้างถึงใน อมรวิรัช นาคทรพร, 2542)

สำหรับในประเทศไทย การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นรูปแบบการศึกษาที่กำลัง มีผู้ให้ความสนใจจำนวนไม่น้อยในปัจจุบัน เนื่องจากภาครัฐได้เปิดโอกาสให้การศึกษาแบบ การศึกษารูปแบบนี้ เป็นการศึกษาที่พ่อแม่สามารถกระทำได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายในมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แม้ว่าการก่อกำเนิดจะมีบางครอบครัวที่ได้ ดำเนินการจัดการศึกษาไปแล้วก็ตาม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ เช่น ครอบครัวของคุณหมอ โชติช่วง ชูตินธร หรือครอบครัวของคุณหมอ พร พันธุ์อิสถ ที่นับได้ว่าเป็น ครอบครัวแรกที่น่าแนวคิดนี้มาใช้ในประเทศไทยจนกระทั่งปัจจุบันมีครอบครัวที่ดำเนินการ จัดการศึกษาโดยครอบครัวเพิ่มขึ้นอีกหลายครอบครัว แต่เนื่องจากยังไม่มีกฎกระทรวงและกฎระเบียบ ในการจัดการศึกษาที่เข้ามารองรับการจัดการศึกษาในลักษณะนี้อย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้ครอบครัว ส่วนใหญ่ใช้วิธีนำชื่อเด็กไปลงทะเบียนเรียนไว้ที่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็น โรงเรียนเอกชนที่มีรูปแบบและระบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไป เช่น ครอบครัว ของคุณ สมพร พิงอุดม ครอบครัวคุณ นิราภรณ์ เหลืองแจ่ม ครอบครัวของคุณ กนกพร สบายใจ เป็นต้น และนอกจากนี้ยังมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่สนใจการจัดการศึกษา โดยครอบครัวให้กับลูกของตนอีกหลายครอบครัวที่กำลังรอดูท่าทีของภาครัฐในการดูแล สนับสนุน การศึกษารูปแบบนี้ เพื่อตัดสินใจจัดการศึกษาต่อไป

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการจัดการศึกษาที่มีทั้งกระแสสนับสนุนและกระแส ที่คัดค้าน โดยเหตุที่ฝ่ายสนับสนุนมักอ้างถึงบ่อยครั้ง ได้แก่ (Hamilton,E. 1997 อ้างถึงในอมรวิรัช นาคทรพร, 2542 วันดี สันติวุฒิมะธี, 2542) พ่อแม่ผู้ปกครองมีเวลาอยู่กับลูกเต็มที่มีความผูกพันอบอุ่น ระหว่างพ่อแม่ลูกที่แน่นแฟ้นขึ้น พ่อแม่ผู้ปกครองมีโอกาสเลือกและปรับแนวทางในการจัดหลักสูตร และการสอนให้เหมาะกับแบบแผนชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนความต้องการและความพร้อมของลูกได้ อย่างยืดหยุ่นแทนการส่งลูกไปโรงเรียนที่ลูกต้องเรียนทุกอย่างเหมือนคนอื่นๆ ในขณะที่ลูกอาจยังไม่ พร้อม เด็กจะได้รับการปฏิบัติในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่มีชีวิตและจิตใจ มีสิทธิเสรีภาพของตนเอง การ เรียนสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการเปิดเทอมหรือปิดเทอมที่ชัดเจน การเรียนรู้ อย่างสนุกสนานจะค่อยๆ ปลูกฝังจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้อยู่เสมอ พัฒนาตนเองจากประสบการณ์ ตรง การลงมือปฏิบัติเป็นไปได้อย่างในบรรยากาศครอบครัวที่สามารถจัดกิจกรรมเรียนรู้ทั้งในบ้านและ

นอกบ้านได้มากมาย แทนที่เด็กจะได้เรียนจากในหนังสือหรือคำบรรยาย เด็กจะเติบโตเป็นคนที่มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิต มีอิสระในการเลือกทำในสิ่งต่างๆ ที่อยากทำภายใต้กรอบดีงาม และพ่อแม่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ที่ดีให้แก่ลูกได้

ส่วนกระแสที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ชี้แจงถึงความไม่เหมาะสมของการจัดการศึกษาครอบครัวไว้ว่า (Klicka, C.J, 1998 อ้างถึงใน อมรวิรัช นาคทรพ, 2542, วันดี สันติวุฒิเมธี, 2542) เป็นการปิดกั้นเด็กจากประสบการณ์สังคม ซึ่งทำให้เด็กอาจมีปัญหาเรื่องการเข้าสังคมและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นการแยกเด็กออกจากกลุ่มชนชั้นทางสังคมหรือกลุ่มเชื้อชาติอื่นๆ ในสังคม และจำกัดโอกาสที่เด็กจะได้สัมผัสกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อสารเรียนรู้อย่างกว้างขวางที่มีอยู่ในหลักสูตรทั่วไป เพราะเด็กที่ไปโรงเรียนจะได้พบกับสถานการณ์ซึ่งจำลองมาจากชีวิตจริง การจัดการศึกษาเองอาจดำเนินการสอนไปโดยผู้ที่ไม่มีความเหมาะสมที่จะเป็นครู นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มภาระแก่เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาในการสอดส่องดูแล ทำให้การสอบวัดมาตรฐานการศึกษาเป็นไปได้โดยยากลำบาก อาจมีผลเสียต่อสุขภาพและความปลอดภัยของเด็ก อาจมีความไม่เหมาะสมในกรณีที่เด็กพิเศษมีความต้องการแตกต่างจากเด็กทั่วไป ซึ่งพ่อแม่ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องมีเวลาและรายได้มากเพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมให้ลูก ครอบครัวที่ตัดสินใจจัดการศึกษาให้กับลูกเองทุกครอบครัวล้วนมีปรัชญาความเชื่อที่ชัดเจนเป็นของตนเอง ซึ่งต่างไปจากสิ่งที่เป็นอยู่ในการศึกษากระแสหลัก แม้จะมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว แต่พบว่าจุดร่วมของภูมิหลังและประสบการณ์โดยตรงของครอบครัวบางประการที่เป็นส่วนผลักดันให้จัดการศึกษาขึ้น มีสาเหตุอันเป็นที่มาที่พอสรุปได้ดังนี้ พ่อแม่เป็นผู้มีอิสระทางความคิดมีอาชีพเป็นนักพัฒนาสังคม หรือนักกิจกรรมสังคม มีปรัชญาความเชื่อ แนวทางของชีวิตที่ยึดมั่นศรัทธาเป็นพิเศษ เคยได้รับประสบการณ์การใช้ชีวิตหรือศึกษาในต่างประเทศ เป็นผู้ที่มีความสามารถที่ดีในสังคม เป็นพ่อแม่ที่ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ในระบบการศึกษาในโรงเรียน หรือได้รับผลผลักดันมาจากตัวลูกโดยตรง เนื่องจากลูกเป็นเด็กที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งการศึกษาปกติไม่สามารถตอบสนองได้ (ยุทธชัย เถลิ้มชัย, 2543)

ส่วนหลักสูตรและเนื้อหาวิชาในการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะที่พ่อแม่สร้างขึ้นเอง ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตในครอบครัวของเด็ก โดยเริ่มต้นจากการใช้เนื้อหาได้ มีการสรุปบันทึกติดตามสังเกตและเอาใจใส่ต่อพัฒนาการในการเรียนรู้ของลูก รวมทั้งสนใจเรื่องกฎระเบียบของรัฐ สามารถสร้างความสัมพันธ์และมีกิจกรรมร่วมกับส่วนต่างๆ

ส่วนปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญ คือ บทบาทของรัฐและกระแสของสังคม ซึ่งควรจะเป็นไปดังนี้ เกิดกระแสการทบทวนวิกฤติการณ์การศึกษาของประเทศอย่างจริงจังจนกลายเป็นกระบวนการทางการเมืองภาคประชาชนอย่างแท้จริง เกิดการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัด

การศึกษาของรัฐตรงตามเจตนารมณ์การปฏิรูปการศึกษา โดยสร้างมีส่วนร่วมของทุกส่วนของทุกส่วนในสังคม กระจายอำนาจออกจากส่วนกลาง มีความหลากหลายในรูปแบบและระบบการศึกษา มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างจริงจัง การศึกษาโดยครอบครัวเข้าร่วมกับกระบวนการศึกษาทางเลือก การศึกษาอันหลากหลายและการศึกษาของท้องถิ่นชุมชน เพื่อให้รูปแบบและระบบการศึกษาในสังคมไทยเกิดมิติของการสร้างสรรค์และควมมีชีวิตชีวาในการเรียนรู้ การศึกษาโดยครอบครัวมีพัฒนาการอย่างเป็นตัวของตัวเองบนรากฐานของความเป็นสังคมไทย ซึ่งจะช่วยเหลือโยงพลังสร้างสรรค์และประสบการณ์ของแต่ละครอบครัวเข้าด้วยกัน และสามารถป้องกันตนเองได้จากธุรกิจการค้าแสวงหากำไร

ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยอาจสรุปเป็นด้านได้ดังนี้ ด้านตัวพ่อแม่ผู้ปกครอง ได้แก่ การขาดความมุ่งมั่นอย่างแท้จริงของพ่อแม่ ไม่มั่นใจและเป็นกังวลอยู่เสมอว่าอาจกำลังทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ความเคยชินกับกรอบความคิดแบบเดิมทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนรู้อย่างอิสระตามความสนใจของลูกได้ ตัดใจในความเป็นพ่อแม่ที่อาจจะมีการใช้อารมณ์ ความกึ่งเงินรู้สึกว่าตนเองไม่ถนัดในการทำหน้าที่ครู ความรู้สึกว่าคุณยังเด็กทำให้ขาดความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างแท้จริงในศักยภาพการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็ก ด้านสังคมครอบครัว ได้แก่ เสี่ยงคัดค้านและความไม่เห็นด้วยจากญาติมิตรและคนรอบข้างที่ยังขาดความเข้าใจต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวที่ไม่ได้คาดคิดเตรียมการมาก่อนและสภาวะวิสัยที่จะแก้ไขให้ทันการณ์ ด้านตัวเด็ก ได้แก่ ในกรณีเด็กที่มีลักษณะพิเศษ ต้องการการดูแลและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเขาจนเกินกำลังของพ่อแม่ที่จะจัดการได้โดยลำพัง ด้านบทบาทของรัฐ ได้แก่ ปัญหาจากนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับจากรัฐที่เป็นไปในทางสร้างกรอบบังคับมากกว่าสร้างแรงจูงใจสนับสนุน เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนที่มีทัศนคติไม่ดีต่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทำให้เห็นว่า เป็นภาระยุ่งยากจึงมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อพ่อแม่ (ยุทธชัย เถลิ้มชัย, 2543, ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, 2543)

ตาราง 3 ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนกับบ้านเรียน ตามแนวคิดสำคัญและหัวข้อในการจัดการศึกษาของครอบครัว

องค์ประกอบ	โรงเรียน	บ้านเรียน
1. หลักสูตร	ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ	สามารถเลือกสรรผสมผสานจากหลักสูตร หลายๆ ที่ หรือเลือกที่เป็นนวัตกรรม ทาง การศึกษาที่อาจยังไม่มีอยู่ในหลักสูตร ใด ๆ อย่างเป็นทางการโดยไม่ขัดแย้งกับความมุ่ง หมายหลักการ แนวทางตามกฎหมาย การศึกษาของชาติ
2. แผนการเรียน การสอน	เป็นแผนการเรียนการสอนสำหรับ ผู้เรียนจำนวนทั้งชั้นเรียน	เป็นแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล บนพัฒนา การธรรมชาตินิสัยในการเรียนรู้ ความถนัด ความสนใจ และระยะเวลาในการเรียนรู้ของ ตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล
3. วัตถุประสงค์ ของการเรียน	กำหนดตามมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือเป็น มาตรฐานการเรียนรู้ทางใดทางหนึ่งมากกว่า หนึ่งทางหากกำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับ หลักสูตร การศึกษาขั้น พื้นฐาน ซึ่งสามารถปรับใช้ได้ตามความ เหมาะสม การปรับใช้ก็เพื่อให้ตอบสนอง ความสามารถ ความถนัด ความสนใจของ ผู้เรียนรายบุคคล
4. เนื้อหาความรู้	กำหนดตาม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	กำหนดเป็นกรอบการจัดเนื้อหา หรือสาระ หรือความรู้ ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของตัวผู้เรียน รายบุคคล

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	โรงเรียน	บ้านเรียน
5. ลักษณะ การเรียน การสอน	จัดตารางเรียนเป็นแต่ละสาระวิชา ครูมีบทบาทหลักเป็นผู้สอนหรือ ผู้ให้ความรู้ และเรียนรู้ ในสถานการณ์ในห้องเรียน เป็นส่วนใหญ่	เป็นการบูรณาการการเรียนรู้จากวิถีชีวิตจริง จากกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันเน้นให้ ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองใน สถานการณ์ที่มีความหลากหลาย
6. การวัดและ ประเมินผล	กำหนดตามเกณฑ์การผ่านช่วงชั้น และการจบหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	กำหนดตามจุดมุ่งหมาย คุณลักษณะและ มาตรฐานการเรียนรู้ที่มีการปรับใช้ในแผน การจัดการศึกษาของครอบครัว ด้วยวิธีการที่ หลากหลายตามพัฒนาการตามสภาพจริงของ ผู้เรียน
7. โครงสร้าง โดยรวม	มีหลักเกณฑ์ ข้อกำหนด เงื่อนไข ระยะเวลาที่แน่นอนตายตัว	มีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงพัฒนา ให้กันไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลง ของ ผู้เรียนและครอบครัวโดยสาระสำคัญ ยังอยู่ ในกรอบแนวทางที่ขออนุญาตไว้

ที่มา : ยุทธชัย เณลิชัย, (2543: 11-12)

หากพิจารณามุมมองด้านการศึกษาของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว จะพบว่า ส่วนใหญ่มีแนวคิดที่ต่อต้านการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนที่เป็นbanking concept มองว่า ครูใช้การศึกษาเป็นการครอบงำก็คือ“การนำลูกออกจากโรงเรียนแล้วจัดการศึกษาเองตามความสนใจ และการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก”(ยุทธชัย เณลิชัย, 2543) การจัดการศึกษาในสิ่งที่สนใจ สิ่งที่ ผู้เรียนคุ้นเคย ไม่มีการชี้นำ ผู้สอนเพียงจัดเตรียมอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ให้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เกิดการคิดเชิงวิพากษ์ได้ เป็นลักษณะของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ การที่ประเทศจะ เจริญก้าวหน้ามากขึ้นน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการลงทุนทางการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแง่ของ นักเศรษฐศาสตร์มีแนวคิดที่ว่า การลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตในอนาคต ดังที่ นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

สมิธ (Smith.1776) ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงความสำคัญของการลงทุนทางการศึกษาไว้ว่าการลงทุนทางการศึกษากับสิ่งมีชีวิตเป็นการพัฒนา “ทรัพยากรมนุษย์” ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้มีมานานแล้ว แต่เพิ่มได้รับความสนใจเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา Adam Smith ได้กล่าวเน้นเรื่องนี้ในหนังสือ “The Wealth of Nation” สรุปว่า ค่าใช้จ่ายในการลงทุนทางการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นอันมาก

ชูลส์ (Schuithz.1961) ได้ให้แนวคิดไว้ว่ารายจ่ายเพื่อการศึกษานั้นถือเป็นรายจ่ายการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์อีกรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้มนุษย์มีโอกาสหางานทำได้ดีกว่าและสามารถเพิ่มผลผลิตในอนาคตได้ โดยนิยามว่า มนุษย์ยอมแสวงหาทักษะและความรู้ ซึ่งถือเป็นคุณประโยชน์ต่อมนุษย์ การใช้เวลาว่างเพื่อฝึกฝนทักษะ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ให้สูงขึ้นนั้นจะทำให้มนุษย์มีคุณภาพที่ดีขึ้น และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ยังถือว่าการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รายได้ที่แท้จริงต่อหัวของแรงงานสูงขึ้นอย่างมาก และอาจเป็นส่วนสำคัญที่สุดของระบบเศรษฐกิจ ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ประชาชาติมีมูลค่าเพิ่มขึ้นได้มากเมื่อเปรียบเทียบกับที่ดินชั่วคราว ทำงาน และสินค้าน้ำดื่มที่เพิ่มขึ้น ซึ่งการที่ชูลส์ Schuithz ถือว่าการศึกษาคือทุนมนุษย์ (Human Capital) นั้นเพราะเชื่อว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งปัจจัยหนึ่งที่มีผลก่อให้เกิดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนด้านการศึกษาคือเป็นการลงทุนสร้างสมทุนมนุษย์ ซึ่งมีผลอย่างสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ

แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษาในประเทศไทย โดยนักเศรษฐศาสตร์ของไทยได้เป็นไปในแนวทางเดียวกับแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ดังสรุป

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2518) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า กระบวนการทางการศึกษาเป็นกระบวนการผลิตชนิดหนึ่ง ซึ่งช่วยเปลี่ยนแปลงมนุษย์ให้มีคุณภาพดีขึ้น สิ่งที่เกิดมีใช้สินค้าและมีใช้เครื่องจักรแต่อย่างใดแต่เป็นสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า ทุนมนุษย์ (Human Capital) การที่นักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ถือว่า การศึกษาเป็นทุนมนุษย์นั้น เพราะนักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลทำให้เกิดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในที่นี้จึงหมายถึงการเข้าศึกษาในโรงเรียน เพื่อจะได้กลายเป็นผู้ผลิตและผู้มีรายได้ต่อไปในอนาคตและทำให้มนุษย์มีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น สามารถนำความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษามาช่วยในการพัฒนาประเทศ พัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและยังเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพมากเท่าไร ก็สามารถที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าได้มากขึ้นเท่านั้น

กัญญา สาร (2524) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การลงทุนเพื่อการศึกษาเป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ผลที่ได้จากการลงทุนทางการศึกษามีค่ามากกว่าผลการลงทุนในธุรกิจอื่นๆ อีก เพราะเป็นการลงทุนที่ค่อยๆ เพิ่มเติมลงไปทีละน้อย แต่ต้องการกระทำติดต่อกันตลอดระยะเวลา

อันยาวนาน ผลที่ได้คือความมีคุณภาพของคน ประเทศใดก็ตามที่มีพลเมืองที่มีคุณภาพ ประเทศนั้นก็จะทำการใด ๆ ได้สำเร็จ สมความปรารถนาทั้งสิ้น ในทางตรงกันข้ามประเทศใดที่มีพลเมืองที่ขาดคุณภาพ ผลงานก็ย่อมไม่มีคุณภาพไปด้วย บางทีอาจจะล้มเหลวขาดทุนล่มจมไปเลยก็ได้

ดังนั้น การลงทุนเพื่อการศึกษาจึงเป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมืองผลที่ได้จากการลงทุนทางการศึกษาย่อมมีค่ามากกว่าผลการลงทุนในธุรกิจอื่นๆ ทุกชนิด เพราะเป็นการลงทุนที่ค่อยๆ เพิ่มเติมลงไปทีละน้อย ซึ่งต้องการกระทำติดต่อกันระยะเวลาอันยาวนาน ผลที่ได้คือ ความมีคุณภาพของคน ประเทศใดก็ตามที่มีพลเมืองที่มีคุณภาพ ประเทศนั้นก็จะทำการใด ๆ สำเร็จ สมความปรารถนาทั้งสิ้น ในทางตรงกันข้ามประเทศใดที่มีพลเมืองที่ขาดคุณภาพ ผลงานย่อมไม่มีคุณภาพไปด้วย (ภิญโญ สารธ. 2524: 2) ดังนั้น ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องมองการศึกษาเป็นเสมือนสิ่งที่จะต้องลงทุนการศึกษาเป็นทั้งเครื่องบริโภคและเครื่องที่จะช่วยให้สังคมมีบุคคลที่เฉลียวฉลาด จึงถือได้ว่าการศึกษามีความสำคัญในการลงทุนเพื่อพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง (บุญชนะ อัครการ. 2511: 3-8)

อัมพร วิจิตรพันธุ์ และอัญชลี ค้อคงคา (2527: 17-19) การลงทุนทางการศึกษา (Education Investment) เป็นการใช้จ่ายเงินเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นพลเมืองดี สามารถประกอบอาชีพเป็นปัจจัยแรงงานในการผลิต การลงทุนทางการศึกษาจึงเป็นการลงทุนมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีทักษะและมีฝีมือในการผลิตด้วยการให้การศึกษา สามารถผลิตสินค้าหรือให้บริการในปริมาณที่เพิ่มขึ้น และสามารถพัฒนาจิตใจให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม การลงทุนได้แก่การที่บุคคลหนึ่งหรือรัฐบาลนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อการให้ผลผลิต หรือช่วยให้เกิดผลผลิตและบริการผู้ลงทุนได้รับผลตอบแทน การลงทุนทางการศึกษาจึงเป็นการลงทุนสร้างสิ่งมูลฐานทางสังคม ทำให้ประเทศมีความมั่นคงและก่อให้เกิดการลงทุนประเภทอื่นต่อไป

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2552: 9) ทฤษฎีทุนมนุษย์ ตระหนักถึงความสำคัญของการลงทุนในตัวบุคคล พร้อมกับสนับสนุนให้มีผลงานวิจัยเชิงประจักษ์เพื่อวัดอัตราผลตอบแทนของการศึกษาต่อตัวบุคคลและต่อส่วนรวม จากผลงานวิจัยโดยหลายสถาบันวิชาการทั่วโลกแม้ยืนยันว่า อัตราผลตอบแทนของการลงทุนด้านการศึกษาแม้ว่าแตกต่างและหลากหลายแต่ให้ภาพสรุปสำคัญว่า เป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า

นวลทิพย์ คงกุล (2527: 5) รัฐบาลมีความพยายามที่จะจัดให้มีสินค้าสาธารณูปโภค เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ เพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้กับมนุษย์ให้มีโอกาสได้รับการบริการโดยทั่วกัน การศึกษาถือได้ว่าเป็นสินค้าสาธารณูปโภค อีกประเภทหนึ่งที่รัฐจัดให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษ และจัดว่าการศึกษาเป็นการลงทุนเพื่อผลิตกำลังแรงงานและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น

อย่างไรก็ตามมีนักเศรษฐศาสตร์บางท่าน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาไว้ดังนี้

เทียนฉาย กิระนันท์ (2519: 26-28) ได้อธิบายไว้ว่า การศึกษาเป็นรายจ่ายลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตในอนาคต เพราะบทบาทของการศึกษาจะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทักษะประสิทธิภาพของมนุษย์อาจถือได้ว่าเป็นการลงทุนในมนุษย์ ปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการปรับปรุงนั้นยังคงเป็นรายจ่ายเพื่อบริโภค ดังนั้น รายจ่ายเพื่อการศึกษาทั้งหมดจึงมิใช่เป็นรายจ่ายเพื่อการลงทุนเพียงประการเดียว แต่เป็นการบริโภคและรายจ่ายลงทุนไปพร้อมๆ กัน

พิศมัย จารุจิตติพันธ์ (2548:19-20) เมื่อพิจารณาการจัดสรรทรัพยากรเพื่อผลิต “บริการ-การศึกษา” ในมุมมองของการผลิตในทางเศรษฐศาสตร์ คือ บริการทางการศึกษาคือสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเป็นสินค้า/บริการที่ให้คุณ(ให้ประโยชน์) Merit Goods/Services เพราะบริการการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์ทางตรงอย่างมากแก่ผู้ได้รับการศึกษา ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้และเข้าใจเรื่องราวปรากฏการณ์ และสิ่งต่างๆซึ่งส่งผลให้ผู้รับบริการการศึกษาสามารถดำเนินชีวิตในแนวทางที่เหมาะสมอย่างมีความสุข บริการการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและสังคมทั้งในรูปของตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินทั้งทางตรงและทางอ้อม และเมื่อพิจารณาในแง่ของการซื้อหรือการตัดสินใจเพื่อให้ได้มาซึ่งบริการการศึกษา “บริการการศึกษา” จะมีลักษณะเป็นสินค้า/บริการสาธารณะ Semi Public Goods/Services เพราะเป็นสินค้าหรือบริการที่ก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่ผู้ซื้อและเป็นบริการที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับ รัฐจึงควรเป็นผู้จัดให้ประชาชน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและแบ่งประเภทค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ในลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกันดังนี้

เพิร์ลแมน (Perlman. 1973: 13-15) แบ่งค่าใช้จ่ายทางการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายทางตรง เป็นค่าใช้จ่ายที่ลงทุนจริงเพื่อการศึกษา ประกอบด้วยค่าใช้จ่าย 2 ประเภท คือ

1.1. ค่าใช้จ่ายทางตรงของสังคม เป็นค่าใช้จ่ายที่สังคมลงทุนให้การศึกษา ค่าจ้างครู ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าที่ดิน ค่าอาหาร ซึ่งสถาบันการศึกษาอาจได้รับจัดสรรเงินงบประมาณ เงินภาษี หรือเงินบริจาคอื่นๆ

1.2. ค่าใช้จ่ายทางตรงส่วนตัว เป็นค่าใช้จ่ายที่แต่ละบุคคลลงทุนเพื่อที่จะได้รับการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียนการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องแบบ ฯลฯ

2. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม เป็นค่าใช้จ่ายสืบเนื่องมาจากการที่บุคคลใช้เวลาเรียนหนังสือแทนที่จะไปทำงาน ซึ่งทำให้เสียโอกาสที่จะได้รับรายได้ เรียกว่า “ค่าเสียโอกาส”

ชีฮาน (Sheehan John, 1973: 31-43) ได้กล่าวถึง ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลในการศึกษา ประกอบด้วย

1. ค่าใช้จ่ายทางตรง (Direct Cost) ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าหนังสือ ค่าอาหาร ค่าเดินทาง ฯลฯ ที่ผู้ศึกษาจะต้องจ่ายโดยตรงระหว่างการศึกษานี้

2. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่เนื่องมาจากการสูญเสียรายได้ที่พึงได้รับเนื่องจากการศึกษาต่อแทนที่จะทำงาน บางครั้งเรียก ค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost)

ตามแนวคิดของ สุณี นัตราคม และเสาวนีย์ เกรย์ (2537: 51) ได้แยกประเภทของค่าใช้จ่ายไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของรัฐ ถือได้เป็นสองส่วน ส่วนแรกถือเป็นการให้บริการเพื่อการสาธารณูปโภค เช่น กฎหมายที่รัฐออกมบังคับใช้ให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยทั่วถึงกัน ส่วนที่สอง ถือว่าการศึกษาเป็นการลงทุนของสังคม เพราะรัฐมุ่งผลิตกำลังแรงงานทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ให้เข้มแข็งขึ้น

2. การใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของปัจเจกชนและครัวเรือนถือได้เป็นสองส่วนเช่นเดียวกัน ส่วนแรกถือเป็นการบริโภค เช่น การศึกษาภาคบังคับ (การศึกษาขั้นพื้นฐาน) ในอีกส่วนหนึ่งนั้น ถือว่าการศึกษาเป็นการลงทุนส่วนตัว หมายถึง ในกรณีที่เข้ารับการศึกษาระดับสูงขึ้นไป

3. การใช้จ่ายเพื่อการศึกษาในแง่ของการวิเคราะห์ ในแง่นี้มักจะถือว่า การใช้จ่ายทางการศึกษาเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตในอนาคตเพราะเป็นการเพิ่มทักษะให้แก่บุคคลเป็นการเพิ่มคุณค่าของทุนมนุษย์นั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525:105-106) ได้กล่าวถึง ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. ค่าใช้จ่ายสถาบันประกอบด้วย

1.1 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ซึ่งหมายถึง ค่าใช้จ่ายในหมวดเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าวัสดุ ค่าใช้สอย ค่าสาธารณูปโภคและเงินอุดหนุน ทั้งในส่วนที่เป็นงบประมาณแผ่นดิน เงินนอกงบประมาณแผ่นดินและเงินต่างประเทศ

1.2 ค่าใช้จ่ายทุนทรัพย์สิน ได้แก่ ค่าเสื่อมในการใช้สถานที่และครุภัณฑ์เพื่อการศึกษาที่มีอายุมากกว่า 1 ปี

2. ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาประกอบด้วย

2.1 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ค่าบำรุงการศึกษา ค่าลงทะเบียน ค่าหน่วยกิต ค่าหนังสือและตำรา รวมถึงอุปกรณ์ทางการศึกษาอื่นๆ

2.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่จำเป็นอื่นๆ ในระหว่างการศึกษา ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าอาหาร ค่าพักผ่อนหย่อนใจ ค่าที่พัก เป็นต้น

2.3 ค่าเสียโอกาสหรือรายได้ที่นักศึกษาควรจะได้รับจากการทำงานแทนการศึกษาต่อ

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนักศึกษา สามารถจำแนกได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ค่าใช้จ่ายทางตรงและค่าใช้จ่ายทางอ้อม

1. ค่าใช้จ่ายทางตรง เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครองและนักศึกษาโดยตรง หรือ ค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาจำเป็นต้องจ่ายเพื่อให้ได้มาเพื่อการศึกษา อาจจะแบ่งออกเป็น

1.1 ค่าใช้จ่ายให้กับสถานศึกษา เช่น ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าบำรุงการศึกษา ค่าหน่วยกิต เป็นต้น

1.2 ค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาได้จ่ายในช่วงที่ทำการศึกษายู่ เช่น ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทางเพื่อการศึกษา ค่าอุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น

2. ค่าใช้จ่ายทางอ้อมเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรง เป็นค่าเสียโอกาสที่นักเรียน นักศึกษาได้มาศึกษาแทนที่พวกเขาจะไปทำงานหารายได้จากการสำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้เรียนหรือค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550: 115-117) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การกำหนดอัตราเงินอุดหนุนจากการคำนวณค่าใช้จ่ายรายหัวที่เป็นจริง” ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการสุ่มสำรวจค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ในจำนวนผู้เรียน 10 คน พบข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวช่วยให้ครอบครัวไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของบุตรที่เกิดขึ้นในโรงเรียนทั่วไป อย่างเช่น ค่าแรกเข้า ค่าบำรุงการศึกษา ค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่าอาหาร และค่าเดินทางประจำวัน ค่าสนับสนุนสมาคมครูและผู้ปกครอง ค่าไฟฟ้าสำหรับห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการค่าอุปกรณ์การเรียนที่มีการเรียกเก็บเป็นพิเศษ (ซึ่งทุกวันนี้กลายเป็นเรื่องปกติที่เด็กต้องเรียนในทุกโรงเรียน) เหล่านี้เป็นต้น ค่าใช้จ่ายของการศึกษาโดยครอบครัวโดยรวมจะอยู่ในค่าใช้จ่ายของครอบครัว เช่น ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภคต่างๆ สำหรับส่วนที่ทำให้เกิดรายจ่ายเพิ่มขึ้นเป็นการเฉพาะ จากตัวเลขค่าใช้จ่ายที่ทำการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างครอบครัว พบว่ามีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ย/ปี/เด็ก 1 คน ในแต่ละรายการ ดังนี้

ตาราง 4 ค่าใช้จ่ายที่ทำการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างครอบครัว โดยเฉลี่ยต่อปี / เด็ก 1 คน

หน่วย : บาท

รายการค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ย/ปี/คน
ค่าสถานที่ ได้แก่ ค่าบำรุงสถานที่ สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ต่างๆ	11,375
ค่าครุภัณฑ์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต	4,680
ค่าอุปกรณ์การเรียน/การฝึก ได้แก่ อุปกรณ์การทดลอง งานประดิษฐ์ ศิลปะ กีฬา	6,112
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง ได้แก่ กระดาษ สมุด แฟ้ม เครื่องเขียน แผ่นซีดี ฯลฯ	3,418
ค่าหนังสือ ได้แก่ แบบเรียน แบบฝึกหัด หนังสือ เสริมความรู้	6,592
ค่าทัศนศึกษา ได้แก่ ค่าเดินทาง ค่าเข้าชม ค่าตอบแทนวิทยากร	9,355
ค่าเรียนพิเศษ ได้แก่ เรียนภาษา เลข คณิต ศิลปะ กีฬา	37,775
ค่าครูสอนพิเศษ กรณีเรียนพิเศษเป็นการเฉพาะตัว หรือกลุ่ม	14,137
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาความรู้ของพ่อแม่ ได้แก่ เข้าประชุม สัมมนา ซื้อหนังสืออ่านเพิ่มเติม	6,600
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ได้แก่ ค่าสมาชิกสมาคมบ้านเรียนไทย ฯลฯ	12,118
รวม	113,115

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2550. (115-116)

ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นที่มีความแตกต่างจากการส่งบุตรเข้าเรียนในโรงเรียนตามปกติ ที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ค่าเรียนพิเศษและค่าตอบแทนครูสอนพิเศษ เนื่องจากพ่อแม่ต้องการให้ลูกได้เรียนเสริมในสาระวิชาหลักโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ เพื่อยังสามารถต่อยอดเมื่อกลับเข้าศึกษาต่อในระบบได้พร้อมกับการส่งเสริมในทางบุคลิกภาพ อารมณ์ สังคม ผ่านการเรียนรู้ฝึกฝนทางด้าน ศิลปะ คณิต กีฬา เพื่อให้เกิดพัฒนาการครบในคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ค่าใช้จ่ายการทัศนศึกษา รวมค่าใช้จ่ายสถานที่ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากพ่อแม่ต้องการให้โลกการเรียนรู้ของเด็กเปิดกว้างออกไปอย่างเต็มที่ และได้เรียนรู้จากความจริง เรื่องจริง คนจริง สถานที่จริงให้ได้มากที่สุด

ธัญญารัตน์ นุชราคม (2548: 54) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ภูมิศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี” ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่มีต้นทุนรวมต่อปีสูงที่สุดได้แก่โรงเรียนวัดไผ่คำ แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเท่ากับ 4,718,848.88 บาทต่อปี รองลงมาได้แก่โรงเรียนวัดโบสถ์อินทร์บุรี ซึ่งเท่ากับ 2,244,113.73 บาทต่อปี และโรงเรียนวัดโพธิ์ศรีมีต้นทุนรวมต่ำที่สุด ซึ่งเท่ากับ 1,893,017.06 บาทต่อปี โรงเรียนที่มีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อปีสูงที่สุด ได้แก่ โรงเรียนวัดไผ่คำ แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเท่ากับ 132,304.20 บาทต่อคน รองลงมาได้แก่โรงเรียนวัดโบสถ์อินทร์บุรี ซึ่งเท่ากับ 100,514.22 บาทต่อคน และโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดสิงห์บุรี ทุกโรงเรียน มีต้นทุนการผลิตนักเรียนต่ำกว่าโรงเรียนของรัฐ

รัตนสภา ดันตาปกุล (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนก่อนระดับประถมศึกษาเป็นค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริมและขนมมากที่สุด ร้อยละ 45.22 เฉลี่ยรายหัว 4,471.56 บาทต่อปี ค่าเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัวและเครื่องนอน ร้อยละ 16.86 เฉลี่ยรายหัว 1,667.27 บาทต่อปี ค่ารถรับส่งนักเรียน ร้อยละ 14.56 เฉลี่ยรายหัว 1,440.77 บาทต่อปี ค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียม ร้อยละ 12.21 เฉลี่ยรายหัว 1,278.80 บาทต่อปี และค่าหนังสือเรียน เครื่องเขียน วัสดุฝึกและอุปกรณ์การเรียน ร้อยละ 8.25 เฉลี่ยรายหัว 816.35 บาทต่อปี และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เฉลี่ยรายหัว 12,265.40 บาทต่อปี สูงกว่าค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองนักเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เฉลี่ยรายหัว 8,374.19 บาทต่อปี อีกทั้งผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ผู้ปกครองต้องลดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทำให้ครอบครัวฝืดเคือง ต้องนำเงินออกมาใช้จ่าย ต้องยืมจากญาติพี่น้อง และกู้เงินหรือนำของมีค่าจำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539 ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้รับจากการลงทุนทางการศึกษา” กลุ่มตัวอย่างคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เทศบาล กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมศิลปากร สถาบันราชภัฏ กรมพลศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รวม 329 แห่ง นักเรียนและนักศึกษาในสถานศึกษาเหล่านี้ รวมจำนวน 18,011 คน เครื่องมือที่ใช้สำรวจค่าใช้จ่ายมี 2 ฉบับ คือแบบสำรวจค่าใช้จ่ายของโรงเรียน วิทยาลัยและแบบสำรวจค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนและนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของสถาบันต่อผู้สำเร็จการศึกษาต่อปี พอสรุปภาพรวมได้ดังนี้ ในการผลิตนักเรียนนักศึกษา ให้สำเร็จการศึกษา 1 คน รัฐบาลต้องลงทุนในระดับประถมศึกษา เป็นเงิน 8,332 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 9,940 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ 15,034 บาท ประเภทอาชีวศึกษาใน

ระดับ ปวช., ปวส. และปริญญาตรี เป็นเงิน 19,879, 22,020 และ 24,190 บาท ตามลำดับ และประเภทการฝึกหัดครูระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี เป็นเงิน 18,192 และ 20,649 บาท ตามลำดับ

สำหรับค่าใช้จ่ายสถาบันของสถานศึกษาเอกชน พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษา 1 คนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ต้องลงทุน 14,988, 10,544 และ 16,000 บาท ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายส่วนตัวนักเรียนและนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา 1 คน ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนชาย เสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักเรียนหญิง ในทุกระดับการศึกษา และนักเรียนและนักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้นเมื่อเรียนในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งรายละเอียดในแต่ละระดับการศึกษามีดังนี้ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียนต่อปี ระดับประถมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล 1,997 บาท โรงเรียนเอกชน 13,745 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรัฐบาล 5,445 บาท โรงเรียนเอกชน 11,742 บาท ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ โรงเรียนรัฐบาล 9,413 บาท โรงเรียนเอกชน 19,886 บาท ประเภทการอาชีวศึกษาระดับ ปวช., ปวส. ในสถานศึกษาของรัฐประมาณ 13,640-14,700 บาท ส่วนระดับปริญญาตรี ประมาณ 20,588 บาท และประเภทการฝึกหัดครูระดับปริญญาเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัว ประมาณ 13,150-15,160 บาท ส่วนระดับปริญญาตรี ประมาณ 17,569 บาท

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเพื่อการศึกษาของบุตรในระดับมัธยมศึกษา และศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร” กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกรมศิลปากร จำนวน 2,335 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2,335 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เสียค่าใช้จ่ายต่อปีเฉลี่ยคนละ 6,720.66 บาท ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เสียค่าใช้จ่ายต่อปีเฉลี่ยคนละ 7,392.50 บาท และนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เสียค่าใช้จ่ายต่อปีเฉลี่ยคนละ 8,735.13 บาท ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนที่เสียค่าที่พักจะเสียค่าใช้จ่ายต่อเดือนเฉลี่ยคนละ 13,314.13 บาท นักเรียนที่ไม่เสียค่าที่พักจะเสียค่าใช้จ่ายต่อปีเฉลี่ยคนละ 10,147.57 บาท ส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร (นาฏศิลป์ชั้นต้น) ที่เสียค่าที่พักจะเสียค่าใช้จ่ายต่อปีเฉลี่ยคนละ 12,513.25 บาท นักเรียนที่ไม่เสียค่าที่พัก จะเสียค่าใช้จ่ายต่อปีเฉลี่ยคนละ 9,045.85 บาท นักเรียนที่เรียนในเขตอำเภอเมือง จะเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักเรียนที่เรียนนอกเขตอำเภอเมือง และในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนชายเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักเรียนหญิง แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนหญิงจะเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนผู้ปกครองนักเรียนระดับมัศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร

กรมสามัญศึกษา (2529) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา” โดยศึกษาค่าใช้จ่ายในด้านการลงทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายของนักเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายของนักเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเสียค่าใช้จ่ายรายหัวปีละ 4,603.39 บาท ในจำนวนนี้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว 3,676.49 บาท คิดเป็นร้อยละ 79.86 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา 926.90 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.15 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเสียค่าใช้จ่ายมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กล่าวคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เสียค่าใช้จ่ายรายหัวปีละ 4,227.48 บาท คิดเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวร้อยละ 80.82 และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาร้อยละ 19.18 นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิชาสามัญและวิชาชีพ เสียค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกันคือ 3,460.33 บาท และ 3,410.49 บาท ตามลำดับ ส่วน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเสียค่าใช้จ่ายรายหัวปีละ 6,111.44 บาท คิดเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวร้อยละ 76.97 และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาร้อยละ 23.03 สำหรับนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เสียค่าใช้จ่ายรายหัวมากที่สุดเป็นเงิน 6,206.35 บาท รองลงมาได้แก่ แผนการเรียนวิชาชีพและแผนการเรียนพลานามัย เป็นเงิน 6,145.85 บาท และ 5,986.50 บาท ตามลำดับ ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลางเสียค่าใช้จ่ายรายหัวมากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาในภาคอื่น ๆ กล่าวคือ นักเรียนส่วนกลางเสียค่าใช้จ่ายรายหัวปีละ 8,112.90 บาท รองลงมาได้แก่นักเรียนในภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคกลาง และน้อยที่สุด ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับนักเรียนที่อยู่หอพักหรือเช่าบ้านอยู่กับเพื่อน เสียค่าใช้จ่ายรายหัวมากที่สุด 6,896.54 บาท รองลงมา ได้แก่ นักเรียนที่อยู่กับญาติ อยู่กับบิดา มารดา และพักอาศัยอยู่กับวัดเสียใ้จ่ายน้อยที่สุด นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้มากจะเสียค่าใช้จ่ายรายหัวมากกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อย ในจำนวนนี้จะเป็ค่าใช้จ่ายส่วนตัวมากกว่าร้อยละ 80 กล่าวคือ ผู้ปกครองที่มีรายได้มากกว่า 6,000 บาทต่อเดือน จะเสียค่าใช้จ่ายให้แก่บุตรของตนมากที่สุด เป็นเงิน 6,902.66 บาทต่อปี รองลงมาได้แก่ ผู้ปกครองที่มีรายได้เดือนละ 4,501-6,000 บาทและค่อยๆ ลดน้อยลงไปตามระดับรายได้ของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยกว่า 1,500 บาทต่อเดือน จะเสียค่าใช้จ่ายให้แก่บุตรของตนน้อยที่สุด

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายของผู้เรียนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าบำรุงการศึกษา ค่าตำรา หนังสือประกอบการเรียน และอีกส่วนเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตหรือค่าใช้จ่ายส่วนตัว ประกอบด้วย ค่าอาหาร ค่าพาหนะ(ค่าเดินทาง) ค่าเสื้อผ้าและค่าใช้จ่ายอื่นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเสียค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของโรงเรียนเอกชน สูงกว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล และค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับอนุบาลสูงกว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระดับประถมศึกษา และพบว่าค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ที่นักเรียนเสียเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารกลางวันและค่ายานพาหนะ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยมีวิธีการดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มตัวอย่างประชากร
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในภาคกลาง จำนวน 64 ครอบครัว ภาคเหนือจำนวน 10 ครอบครัว ภาคอีสาน จำนวน 20 ครอบครัว และภาคใต้ จำนวน 7 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น จำนวน 101 ครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองในครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ จำนวน 45 ครอบครัว

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ ผู้วิจัยต้องการให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ถูกต้องและเป็นจริง กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้จึงถือเป็นกรณีศึกษาของครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีอยู่ในประเทศไทย การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ เกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลัก ร้อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15 – 30 % การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2535: 37-38)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถาม

1.1 ศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสรุปประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัย

1.2 กำหนดกรอบโครงร่างของแบบสอบถามให้มีความครอบคลุมประเด็นและข้อมูลที่ต้องใช้ในการวิจัย

1.3 สร้างแบบสอบถามที่ได้จากการศึกษาและเพื่อพิจารณาและประเมินคุณภาพ

1.4 ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำ/ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านประชากรและปัจจัยต่างๆ ของบุคคลในแต่ละครอบครัว เช่น สถานภาพสมรส อายุของบิดา อายุของมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว จังหวัดที่จัดการศึกษา เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

2. อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง

ผู้วิจัยใช้เทปบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ทั้งหมด ใช้กล้องถ่ายรูปบันทึกภาพนิ่งเพื่อเก็บรายละเอียดของข้อมูลให้ครบถ้วนมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและใช้แบบสอบถามโดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 1 เดือน (18 กรกฎาคม – 20 สิงหาคม พ.ศ. 2554) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการจัดเก็บดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลแบบสอบถามครอบครัวที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในครั้งนี้

2. ผู้วิจัยประสานงานติดต่อครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง ทั้งทางโทรศัพท์และเข้าพบครอบครัวกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อแนะนำตัวเอง บอกวัตถุประสงค์ และเพื่อขอสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เช่น สมุดจดบันทึก ปากกา ดินสอ เทปบันทึกเสียง ตลอดจนเตรียมตัวผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการศึกษาถึงวิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์อย่างละเอียด

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แปลงค่าและลงตารางทำการประมวลผลข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์
3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

แยกประเด็นวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้สถิติ

ค่าร้อยละและประมวลผลในรูปแบบของตารางประกอบ

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่จ่ายออกไปจริงทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคำนวณค่าใช้จ่ายโดยรวมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดหลักสูตรทั้งในกรณีของรูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด และรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยวิเคราะห์แยกตามระดับการศึกษา โดยมีข้อตกลงเบื้องต้น สำหรับการวิจัยดังนี้

ระดับอนุบาล

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับอนุบาลปีที่ 1 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 1

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับอนุบาลปีที่ 2 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 2

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับอนุบาลปีที่ 3 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 3

การคำนวณค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในแต่ละประเภทในแต่ละปี กระทำโดยรวมค่าใช้จ่ายของทั้งหมด 3 ปีแล้ว นำมาเฉลี่ยเป็นค่าใช้จ่ายต่อปีตลอดหลักสูตรของระดับอนุบาล โดยคำนวณแยกค่าใช้จ่ายแต่ละประเภท

ระดับประถมศึกษา

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 1

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 2

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 3

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 4

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 5

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 6

การคำนวณค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในแต่ละประเภทในแต่ละปี กระทำโดยรวมค่าใช้จ่ายของทั้งหมด 6 ปีแล้วนำมาเฉลี่ยเป็นค่าใช้จ่ายต่อปีตลอดหลักสูตรของระดับประถมศึกษา โดยคำนวณแยกค่าใช้จ่ายแต่ละประเภท

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 1

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 2

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นตัวแทนชั้นปีที่ 3

การคำนวณค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในแต่ละประเภทในแต่ละปี กระทำโดยรวมค่าใช้จ่ายของทั้งหมด 3 ปี นำมาเฉลี่ยเป็นค่าใช้จ่ายต่อปีตลอดหลักสูตรของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยคำนวณแยกค่าใช้จ่ายแต่ละประเภท

ขั้นตอนที่ 2 การคำนวณค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แยกแต่ละประเภทของค่าใช้จ่าย ของแต่ละหลักสูตร ทั้งในกรณีของรูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในแต่ละปีการศึกษา = ผลรวมของค่าใช้จ่ายทางตรงแต่ละปี + ผลรวมของค่าใช้จ่ายทางอ้อมแต่ละปี

1. ค่าใช้จ่ายทางตรงเฉลี่ย แต่ละปีการศึกษา

= ผลรวมของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาและค่าใช้จ่ายส่วนตัวแต่ละประเภทแต่ละปีการศึกษาของคนที่ $(1+2+3+4...n) / n$

1.1 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา ประกอบด้วย ค่าเล่าเรียนพิเศษ ค่าหนังสือเครื่องเขียนและอุปกรณ์การเรียน ค่ากิจกรรม ค่าครุภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด กระทำโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย โดยวิธีการคำนวณดังนี้

ค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทเฉลี่ย แต่ละปีการศึกษา

= ผลรวมของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาแต่ละประเภทแต่ละปีการศึกษาของคนที่ $(1+2+3+4...n) / n$

1.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ประกอบด้วย ค่าอาหารประจำวัน ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็กๆ(เงินที่ผู้ปกครองให้เด็กในแต่ละวัน) กระทำโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย โดยวิธีการคำนวณดังนี้

ค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทเฉลี่ย แต่ละปีการศึกษา

= ผลรวมของค่าใช้จ่ายส่วนตัวแต่ละประเภทแต่ละปีการศึกษาของคนที่ $(1+2+3+4...n) / n$

2. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม ค่าเสียโอกาสของผู้ปกครองในการที่จะได้รับรายได้ เนื่องจากการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลาน กระทำโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย

ค่าเสียโอกาสของครอบครัวเฉลี่ย แต่ละปีการศึกษา

= ผลรวมของค่าเสียโอกาสของครอบครัวในแต่ละปีของครอบครัวที่ $(1+2+3+4...n) / n$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างจำนวน 45 ครอบครัวและนำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครอง

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม ดังเสนอในตาราง 5 – 7 สามารถสรุปได้ดังตาราง

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามสถานภาพส่วนบุคคลและสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

สถานภาพส่วนบุคคล และ สภาพทางเศรษฐกิจสังคม	กลุ่มจัดการศึกษา เองทั้งหมด		กลุ่มจัดการศึกษา ร่วมกันเป็นกลุ่ม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(n=33)	(73.33)	(n=12)	(26.67)	(n=45)	(100)
สถานภาพสมรส						
สมรส (ยังอยู่ร่วมกัน)	31	(68.93)	12	(26.67)	43	(95.60)
หย่าร้าง	2	(4.40)	-	-	2	(4.40)
อายุของบิดา						
35-40 ปี	3	(6.70)	3	(6.70)	6	(13.30)
41-45 ปี	10	(22.20)	5	(11.10)	15	(33.30)
46-50 ปี	10	(22.20)	1	(2.20)	10	(22.20)
51-55 ปี	6	(13.30)	3	(6.70)	10	(22.20)
56-60 ปี	4	(8.90)	-	-	4	(8.90)
อายุสูงสุด 58 ปี						
อายุต่ำสุด 36 ปี						
อายุเฉลี่ย 48 ปี						

ตาราง 5 (ต่อ)

สถานภาพส่วนบุคคลและ สภาพทางเศรษฐกิจ	กลุ่มจัดการศึกษา เองทั้งหมด		กลุ่มจัดการศึกษา ร่วมกันเป็นกลุ่ม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(n=33)	(73.33)	(n=12)	(26.67)	(n=45)	(100)
อายุของมารดา						
35-40 ปี	3	(6.70)	4	(8.90)	7	(15.60)
41-45 ปี	10	(22.20)	4	(8.90)	14	(31.10)
46-50 ปี	10	(22.20)	1	(2.20)	11	(24.40)
51-55 ปี	6	(13.30)	3	(6.70)	9	(20.00)
56-60 ปี	4	(8.90)	-	-	4	(8.90)
อายุสูงสุด 59 ปี						
อายุต่ำสุด 35 ปี						
อายุเฉลี่ย 47 ปี						
จังหวัดที่จัดการศึกษาระดับพื้นฐาน						
กรุงเทพมหานคร	19	(42.20)	-	-	19	(42.20)
จังหวัดนนทบุรี	4	(8.90)	-	-	4	(8.90)
จังหวัดปทุมธานี	4	(8.90)	-	-	4	(8.90)
จังหวัดนครปฐม	-	-	7	(15.60)	7	(15.60)
จังหวัดสมุทรปราการ	1	(2.20)	-	-	1	(2.20)
จังหวัดชลบุรี	1	(2.20)	-	-	1	(2.20)
จังหวัดสระบุรี	1	(2.20)	-	-	1	(2.20)
จังหวัดนครราชสีมา	2	(4.40)	-	-	2	(4.40)
จังหวัดขอนแก่น	-	-	5	(11.10)	5	(11.10)
จังหวัดลำพูน	1	(2.20)	-	-	1	(2.20)
ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา						
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	1	(2.20)	1	(2.20)
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	1	(2.20)	-	-	1	(2.20)
อนุปริญญา/ปวส.	1	(2.20)	1	(2.20)	2	(4.40)
ปริญญาตรี	21	(46.70)	8	(17.80)	29	(64.50)
ปริญญาโท	6	(13.30)	1	(2.20)	7	(15.50)
ปริญญาเอก	2	(4.40)	1	(2.20)	3	(6.60)

ตาราง 5 (ต่อ)

สถานภาพส่วนบุคคล และ สภาพทางเศรษฐกิจสังคม	กลุ่มจัดการศึกษา เองทั้งหมด		กลุ่มจัดการศึกษา ร่วมกันเป็นกลุ่ม		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	(n=33)	(73.33)	(n=12)	(26.67)	(n=45)	(100)
ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา						
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	-	-	-	-	-	-
อนุปริญญา/ปวส.	1	(2.20)	-	-	1	(2.20)
ปริญญาตรี	27	(60.00)	10	(22.20)	37	(82.20)
ปริญญาโท	4	(8.90)	1	(2.20)	5	(11.10)
ปริญญาเอก	1	(2.20)	1	(2.20)	2	(4.40)
อาชีพของบิดา						
รับราชการ	14	(31.10)	1	(2.20)	15	(34.90)
อิสระ/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ	11	(24.40)	4	(8.90)	15	(34.90)
พ่อบ้าน/ค้าขาย	2	(4.40)	2	(2.20)	4	(9.30)
รับจ้าง/พนักงานของบริษัท	4	(8.90)	4	(8.90)	8	(18.60)
พนักงานธนาคาร	-	-	1	(2.20)	1	(2.30)
อาชีพของมารดา						
รับราชการ	9	(20.00)	2	(4.40)	10	(22.20)
อิสระ/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ	5	(11.10)	4	(8.90)	9	(20.00)
แม่บ้าน/ค้าขาย	14	(31.10)	4	(8.90)	17	(37.80)
รับจ้าง/พนักงานของบริษัท	3	(6.70)	2	(4.40)	7	(15.60)
พนักงานธนาคาร	2	(4.40)	-	-	2	(4.40)

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตาราง 5 พบว่า ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมจำนวน 45 ครอบครัว มีสถานภาพส่วนบุคคล/สภาพทางเศรษฐกิจสังคม ดังนี้

สถานภาพสมรส จากการศึกษาข้อมูล พบว่า กลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและยังอยู่ด้วยกัน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 68.93 หย่าร้าง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 กลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ที่มีสถานภาพสมรสและยังอยู่ด้วยกัน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

อายุของบิดา จากการศึกษาข้อมูล พบว่า กลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดอายุของบิดา โดยส่วนใหญ่อายุระหว่าง 41-45 ปี และ 46-50 ปี จำนวนละ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 และอายุของบิดา กลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41-45 ปี 5 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 บิดาอายุโดยเฉลี่ย 48 ปี

อายุของมารดา จากการศึกษาข้อมูล พบว่า อายุของมารดา กลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด ส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 41 – 45 ปี และ 46 – 50 ปีจำนวนละ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 และอายุของมารดา กลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 35 – 40 ปีและ 41- 45 ปี จำนวนละ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 มารดาอายุโดยเฉลี่ย 47 ปี

จังหวัดที่จัดการศึกษา จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวรูปแบบครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด ส่วนใหญ่จัดการศึกษาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 19 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 42.20 ส่วนกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.60 และจังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10

ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด ส่วนใหญ่บิดาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 และกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่บิดาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.80 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดส่วนใหญ่มารดาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มส่วนใหญ่มารดาจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 ตามลำดับ

อาชีพของบิดา จากการศึกษาข้อมูล พบว่า อาชีพของบิดาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดมีอาชีพรับราชการในสัดส่วนที่สูงที่สุดจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10 และอาชีพอิสระ/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 ส่วนครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นนักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ และรับจ้าง/พนักงานบริษัท จำนวนละ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90

อาชีพของมารดา จากการศึกษาข้อมูลพบว่า มารดาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดมีอาชีพแม่บ้าน/ค้าขาย เป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10 ส่วนกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม มีอาชีพอิสระ/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ และแม่บ้าน/ค้าขาย จำนวนละ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามรายได้ของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

รายได้ของผู้ปกครอง	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ร้อยละ (100)
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดา		
รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด	70,296.30	
ระดับอนุบาล 1-3	57,500.00	27.27
ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6	84,722.22	40.17
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3	68,666.67	32.56
รายได้ต่อเดือนสูงสุด	150,000.00	-
รายได้ต่อเดือนต่ำสุด	40,000.00	-
รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม	68,055.56	
ระดับอนุบาล 1-3	37,500.00	18.37
ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6	81,666.67	40.00
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3	85,000.00	41.63
รายได้ต่อเดือนสูงสุด	150,000.00	-
รายได้ต่อเดือนต่ำสุด	40,000.00	-
เฉลี่ยรายได้ต่อเดือนของทั้ง 2 กลุ่ม	69,175.93	-

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตาราง 6 แยกตามรายได้ของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน / คน ทั้งกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้ดังนี้

รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด ผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน/คน รวมเท่ากับ 70,296.30 บาท และครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน/คน รวมเท่ากับ 68,055.56 บาท

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามระดับการศึกษา และปีการศึกษา ที่เริ่มจัดการศึกษาของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ระดับที่จัดการศึกษาและ ปีการศึกษาที่เริ่มจัดการศึกษา	กลุ่มจัดการศึกษา เองทั้งหมด		กลุ่มจัดการศึกษา ร่วมกันเป็นกลุ่ม		รวม	
	จำนวน (คน)	(ร้อยละ)	จำนวน (คน)	(ร้อยละ)	จำนวน (คน)	(ร้อยละ)
	(n=33)	(73.33)	(n=12)	(26.67)	(n=45)	(100)
ระดับที่จัดการศึกษา						
ระดับอนุบาล	11	(24.40)	2	(4.40)	13	(28.90)
ระดับประถมศึกษาปีที่ 1	5	(11.10)	2	(4.40)	7	(15.60)
ระดับประถมศึกษาปีที่ 2	2	(4.40)	1	(2.20)	3	(6.70)
ระดับประถมศึกษาปีที่ 3	3	(6.70)	1	(2.20)	4	(8.90)
ระดับประถมศึกษาปีที่ 4	2	(4.40)	1	(2.20)	3	(6.70)
ระดับประถมศึกษาปีที่ 5	4	(8.90)	1	(2.20)	5	(11.10)
ระดับประถมศึกษาปีที่ 6	3	(6.70)	1	(2.20)	4	(8.90)
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1	1	(2.20)	1	(2.20)	2	(4.40)
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2	1	(2.20)	1	(2.20)	2	(4.40)
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3	1	(2.20)	1	(2.20)	2	(4.40)
ปีการศึกษาที่เริ่มจัดการศึกษา						
ปีการศึกษา 2541	3	(6.70)	1	(2.20)	4	(8.90)
ปีการศึกษา 2542	5	(11.10)	1	(2.20)	6	(13.30)
ปีการศึกษา 2543	7	(15.60)	-	-	7	(15.60)
ปีการศึกษา 2544	3	(6.70)	1	(2.20)	4	(8.90)
ปีการศึกษา 2545	1	(2.20)	1	(2.20)	2	(4.40)
ปีการศึกษา 2546	3	(6.70)	1	(2.20)	4	(8.90)
ปีการศึกษา 2547	3	(6.70)	4	(8.90)	7	(15.60)
ปีการศึกษา 2550	1	(2.20)	2	(4.40)	3	(6.70)
ปีการศึกษา 2551	2	(4.40)	-	-	2	(4.40)
ปีการศึกษา 2552	5	(11.10)	1	(2.20)	6	(13.30)

ที่มา : จากการคำนวณ

ระดับที่จัดการศึกษา จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ในกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม จัดการศึกษาในระดับอนุบาล ในสัดส่วนที่สูงที่สุด จำนวน 11คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 และ 2 คน ร้อยละ 4.40 ตามลำดับ

ปีการศึกษาที่เริ่มจัดการศึกษา จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ผู้ปกครองเริ่มจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มครอบครัวที่จัดเองทั้งหมด เริ่มจัดเมื่อปีการศึกษา 2547 ในสัดส่วนที่สูงสุด ปีการศึกษาละ 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.60 รองลงมาเป็นปีการศึกษา 2552 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 และในกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม เริ่มจัดการศึกษาในปี 2547 มีจำนวน 4 คน ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า มีบางครอบครัวที่จัดการศึกษาก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการศึกษาอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากที่รัฐ เอกชนจัดอยู่ ซึ่งมีความหลากหลาย มีความยืดหยุ่นเป็นอิสระมากกว่า การศึกษาในระบบโรงเรียน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวสามารถสรุปได้ดังตาราง

ตาราง 8 แสดงค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง แยกตามประเภทค่าใช้จ่าย ระดับการศึกษา และรูปแบบของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

หน่วย : บาท (ร้อยละ)

ประเภทค่าใช้จ่าย	รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว					
	การจัดการศึกษาเองทั้งหมด			การจัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม		
	ระดับอนุบาล	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับอนุบาล	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
1. ค่าใช้จ่ายทางตรง						
1.1 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา	13,953	20,567	141,200	25,200	58,542.71	130,800
	(12.54)	(24.23)	(31.17)	(12.24)	(20.44)	(28.68)
ค่าเล่าเรียนพิเศษ	4,433	11,131	72,000	7,800	17,485.71	64,000
	(3.98)	(13.12)	(15.89)	(3.79)	(6.11)	(14.03)
ค่าหนังสือ เครื่องเขียน และอุปกรณ์การเรียน	1,827	1,688	14,000	3,300	5,743	9,043
	(1.64)	(1.99)	(3.90)	(1.60)	(2.01)	(3.68)
ค่ากิจกรรม	1,720	1,821	18,800	3,900	12,857	12,000
	(1.55)	(2.15)	(4.15)	(1.90)	(4.49)	(2.63)
ค่าครูกัณฑ์	1,733	1,660	10,000	4,500	12,514	14,000
	(1.56)	(1.96)	(2.21)	(2.19)	(4.37)	(3.07)
ค่าใช้เบ็ดเตล็ด	1,760	1,582	12,400	3,000	4,457	14,000
	(1.58)	(1.86)	(2.74)	(1.46)	(1.56)	(3.07)
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	2,480	2,685	14,000	2,700	5,486	10,000
	(2.23)	(3.16)	(3.09)	(1.31)	(1.92)	(2.19)

ตาราง 8 (ต่อ)

หน่วย : บาท (ร้อยละ)

รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว						
ประเภทค่าใช้จ่าย	การจัดการศึกษาเองทั้งหมด			การจัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม		
	ระดับ อนุบาล	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับ อนุบาล	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น
1.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	45,587	34,325	207,867	78,600	99,257	197,333
	(40.97)	(40.44)	(45.88)	(38.19)	(34.66)	(43.26)
ค่าอาหาร	3,867	5,633	65,200	9,000	22,285	54,000
	(3.48)	(6.64)	(14.39)	(4.37)	(7.78)	(6.36)
ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง	37,560	26,052	102,667	55,200	47,657	103,333
	(33.75)	(30.70)	(22.66)	(26.82)	(16.64)	(22.65)
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ เครื่องแต่งกาย	1,467	1,041	10,000	4,200	11,143	18,000
	(1.32)	(1.23)	(20.21)	(2.04)	(3.89)	(3.95)
ค่าใช้จ่ายประจำวัน ของเด็ก ๆ	1,580	1,057	22,000	6,000	7,029	12,000
	(1.42)	(1.25)	(4.86)	(2.92)	(2.45)	(2.63)
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	1,113	542	8,000	4,200	11,143	10,000
	(1.00)	(0.64)	(1.77)	(2.04)	(3.89)	(2.19)
รวมค่าใช้จ่ายทางตรง	59,540	54,829	349,067	103,800	157,799.71	328,133
	(53.51)	(64.68)	(77.05)	(50.44)	(55.10)	(71.94)
2. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม						
ค่าเสียโอกาสฯ	51,733.33	29,978	104,000	102,000	128,571	128,000
	(46.49)	(35.32)	(22.95)	(49.56)	(44.90)	(28.06)
รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี	111,273.33	84,870	453,067	205,800	286,370	456,133
	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตาราง 8 ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในกลุ่มที่ครอบครัวจัดการศึกษาเองทั้งหมด พบว่า

ระดับอนุบาล ค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 111,273 บาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว 13,953 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.54 สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อปี 45,587 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.97 และค่าใช้จ่ายทางอ้อมต่อปี 51,733 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.49

ระดับประถมศึกษา ค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 84,870 บาท โดยแบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว 20,567 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.23 สำหรับ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อปี 34,325 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.44 และค่าใช้จ่ายทางอ้อมต่อปี 54,829 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.68

ระดับมัธยมศึกษา ค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 453,067 บาท โดยแบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว 141,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.17 สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อปี 207,867 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.88 และค่าใช้จ่ายทางอ้อมต่อปี 104,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 63.55

จากตาราง 8 ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม พบว่า

ระดับอนุบาล ค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 205,800 บาท โดยแบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว 25,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.24 สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อปี 78,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.19 และค่าใช้จ่ายทางอ้อมต่อปี 102,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.90

ระดับประถมศึกษา ค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 128,571 บาท โดยแบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว 58,542 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.44 สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อปี 99,257 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.66 และค่าใช้จ่ายทางอ้อมต่อปี 128,571 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.90

ระดับมัธยมศึกษา ค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 456,133 บาท โดยแบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว 130,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.68 สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อปี 197,333 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.26 และค่าใช้จ่ายทางอ้อมต่อปี 128,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.06

ตาราง 9 แสดงการสรุปค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง แยกตามประเภทค่าใช้จ่าย ระดับการศึกษา และรูปแบบของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

หน่วย : บาท (ร้อยละ)

รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว						
ประเภทค่าใช้จ่าย	ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด			ครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม		
	ระดับ อนุบาล	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น	ระดับ อนุบาล	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น
1. ค่าใช้จ่ายทางตรง	59,540	54,829	349,067	103,800	157,799.71	328,133
1.1 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง						
โดยตรงกับการศึกษา	13,953	20,567	141,200	25,200	58,542.71	130,800
	(12.54)	(24.23)	(31.17)	(12.24)	(20.44)	(28.68)
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	2,480	2,685	14,000	2,700	5,486	10,000
	(2.23)	(3.16)	(3.09)	(1.31)	(1.92)	(2.19)
1.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	45,587	34,325	207,867	78,600	99,257	197,333
	(40.97)	(40.44)	(45.88)	(38.19)	(34.66)	(43.26)
ค่าอาหาร	3,867	5,633	65,200	9,000	22,285	54,000
	(3.48)	(6.64)	(14.39)	(4.37)	(7.78)	(6.36)
ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง	37,560	26,052	102,667	55,200	47,657	103,333
	(33.75)	(30.70)	(22.66)	(26.82)	(16.64)	(22.65)
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ						
เครื่องแต่งกาย	1,467	1,041	10,000	4,200	11,143	18,000
	(1.32)	(1.23)	(20.21)	(2.04)	(3.89)	(3.95)
ค่าใช้จ่ายประจำวัน						
ของเด็ก ๆ	1,580	1,057	22,000	6,000	7,029	12,000
	(1.42)	(1.25)	(4.86)	(2.92)	(2.45)	(2.63)
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	1,113	542	8,000	4,200	11,143	10,000
	(1.00)	(0.64)	(1.77)	(2.04)	(3.89)	(2.19)
2. ค่าใช้จ่ายทางอ้อม						
ค่าเสียโอกาสฯ	51,733.33	29,978	104,000	102,000	128,571	128,000
	(46.49)	(35.32)	(22.95)	(49.56)	(44.90)	(28.06)
รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี	111,273.33	84,870	453,067	205,800	286,370	456,133
	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)

ที่มา : จากการคำนวณ

จากข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาโดยครอบครัวรูปแบบครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและรูปแบบครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมีค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาแปรผันไปในทิศทางเดียวกัน และค่าใช้จ่ายอื่นๆในแต่ละระดับการศึกษาจะแตกต่างกัน ระดับอนุบาล ได้แก่ ค่าหนังสือนิทาน การ์ตูน แผ่นCDการ์ตูน ภาพระบายสี การ์ตูนเสริมทักษะภาษาอังกฤษ ภาพยนตร์ ในระดับประถมศึกษา ได้แก่ ค่าหนังสือเสริมทักษะต่างๆ เกมส์ กิจกรรมบันเทิง และอื่นๆ และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ค่าหนังสืออ่านเสริมทักษะต่างๆ กิจกรรมทางการศึกษาอื่นๆนอกเหนือจากที่ทางครอบครัวจัด ทางด้านค่าใช้จ่ายส่วนตัวครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดในระดับอนุบาลสูงกว่าในระดับประถมศึกษา เนื่องจากบางครอบครัวต้องเลี้ยงค่าจ้างพี่เลี้ยงเด็ก ในขณะที่เมื่อเด็กเริ่มโตขึ้นจะมีค่าอาหารเพิ่มขึ้นตามวัย ส่วนรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวสูงขึ้นทุกระดับการศึกษา เป็นเพราะผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น อาทิเช่น ค่าพาหนะหรือค่าเดินทางไปจัดกิจกรรมร่วมกัน ออกค่าอาหารร่วมกันในขณะที่ไปร่วมประชุมสัมมนา จ้างครูสอนเพิ่มเติม ไปทัศนศึกษาท่องเที่ยวทั้งในประเทศและบางครอบครัวก็ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ เป็นต้น ส่วนค่าเสียโอกาสในครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดในระดับมัธยมศึกษามีค่าเสียโอกาสสูงสุด อาจเป็นเพราะผู้ปกครองต้องสูญเสียรายได้ที่ได้รับจากการทำงานต่อเดือนสูง เนื่องจากมาจัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่วนค่าเสียโอกาสรูปแบบครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่จะค่อนข้างสูงในทุกระดับการศึกษา และเมื่อพิจารณาตาราง พบว่าค่าใช้จ่ายของครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มมีค่าใช้จ่ายทุกประเภทในแต่ละระดับการศึกษาสูงกว่ากลุ่มที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดเกือบทุกรายการ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทางเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด จำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

ผู้ปกครองมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ที่สถานภาพสมรสและยังอยู่ด้วยกัน อายุของบิดา มารดาเกินกว่า 41 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี บิดามีอาชีพรับราชการและเกือบครึ่งหนึ่งที่มารดาเป็นแม่บ้าน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 70,296.30 บาท จากสภาพเศรษฐกิจสังคมดังกล่าว บ่งบอกถึงความพร้อมของพ่อแม่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในระดับอนุบาลจะสูงกว่าระดับประถมศึกษาส่วนค่าใช้จ่ายของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะสูงที่สุด

2. สภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม จำแนกตามระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

ผู้ปกครองมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ที่สถานภาพสมรสและยังอยู่ด้วยกัน อายุของบิดา มารดาเกินกว่า 41 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี บิดาและมารดาส่วนใหญ่มีอาชีพ อิสระ/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 68,055.56 บาท มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับที่ไม่ต้องห่วงกังวล พร้อมทั้งจะจัดหาสื่อสนับสนุนต่าง ๆ จัดครูสอนพิเศษเป็นบางวิชา มีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจที่จัดให้ลูกเกิดการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ยังพิจารณาจากการมีเวลาว่างเพียงพอที่จะให้กับลูก ถึงสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาและวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สรุปผลการวิจัยทั้งหมด พร้อมทั้งอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. สังเกตความมุ่งหมาย ความสำคัญ และขอบเขตของการวิจัย
2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

สังเกตความมุ่งหมาย ความสำคัญ และขอบเขตของการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายในการวิจัยโดยแยกรูปแบบการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด จำแนกตามระดับการศึกษา
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม จำแนกตามระดับการศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลในการนำไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองที่มีความสนใจจะจัดการศึกษาโดยครอบครัวในการประเมินค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในปี พ.ศ. 2554 รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด และรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในภาคกลาง จำนวน 64 ครอบครัว ภาคเหนือ จำนวน 10 ครอบครัว ภาคอีสาน จำนวน 20 ครอบครัว และภาคใต้ จำนวน 7 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น จำนวน 101 ครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองในครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคอีสาน จำนวน 45 ครอบครัวการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ เกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อยละ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15 – 30 % การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2535: 37-38)

ตัวแปร/ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร/ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วย

1. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วย

1.1 สถานภาพส่วนบุคคล/สภาพเศรษฐกิจสังคม

1.1.1 สถานภาพสมรส

1.1.2 อายุ

1.1.3 ภูมิลำเนา

1.1.4 ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของบิดา

1.1.5 ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของมารดา

1.1.6 อาชีพของบิดา

1.1.7 อาชีพของมารดา

1.1.8 รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

1.1.9 ระดับที่จัดศึกษาการศึกษา

1.2.0 ปีการศึกษาที่เริ่มจัดการศึกษา

2. ตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วย

2.1 ค่าใช้จ่ายทางตรง

2.1.1 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา

- (1) ค่าเล่าเรียนพิเศษ
- (2) ค่าหนังสือ เครื่องเขียนและอุปกรณ์การเรียน
- (3) ค่ากิจกรรม
- (4) ค่าครุภัณฑ์
- (5) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด
- (6) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

2.1.2 ค่าใช้จ่ายส่วนตัว

- (1) ค่าอาหาร
- (2) ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง
- (3) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย
- (4) ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็กๆ(เงินที่ผู้ปกครองให้เด็กในแต่ละวัน)
- (5) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

2.2 ค่าใช้จ่ายทางอ้อม

2.2.1 ค่าเสียโอกาส

2.3 สัดส่วนร้อยละของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษากับค่าใช้จ่ายส่วนตัวในระหว่างที่ทำการจัดการศึกษาและค่าใช้จ่ายทางอ้อม

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวแยกศึกษา 2 กรณี คือ 1. รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด 2. รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ผลการวิเคราะห์

สภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดหากพิจารณาจากสถานภาพพื้นฐาน วิทยุติ ฐานะการงาน ผลการสำรวจพบว่า ครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดนั้นส่วนใหญ่ สมรส (ยังอยู่ร่วมกัน) อายุของบิดา มารดา เกินกว่า 41 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป บิดามีอาชีพรับราชการ และเกือบครึ่งหนึ่ง มารดาจะเป็นแม่บ้าน ทำหน้าที่ดูแลลูก ดูแลครอบครัวโดยตรง รวมทั้งยังมีมารดาอีกจำนวนหนึ่งที่มีอาชีพอิสระ ค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว ที่มีความคล่องตัวต่อการที่จะรับผิดชอบจัดการศึกษาโดยครอบครัวรวมถึงเมื่อมองด้านรายได้แล้ว ครอบครัวเหล่านี้มีรายได้ค่อนข้างสูง เมื่อเฉลี่ยต่อเดือนแล้ว 70,296.30 เมื่อใช้เกณฑ์ถามความรู้สึกหรือความเข้าใจของสังคมโดยทั่วไป ในขณะนี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ดังกล่าวได้ช่วยยืนยัน ความพร้อมของพ่อแม่ที่กำลังจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

สภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส อายุของบิดา มารดา เกินกว่า 41 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จังหวัดการศึกษาที่นครปฐมและขอนแก่น บิดา มารดา ส่วนใหญ่มีอาชีพอิสระ/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการและมีรายได้ต่อเดือนค่อนข้างสูง 68,055.56 บาทมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับที่ไม่ต้องห่วงกังวล พร้อมทั้งจะจัดหาสื่อสนับสนุนต่างๆ จัดครูสอนพิเศษเป็นบางวิชา มีความรู้ความสามารถและความเข้าใจที่จัดให้ลูกเกิดการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ยังพิจารณาจากการมีเวลาว่างเพียงพอที่จะให้กับลูกถึงสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น ครอบครัวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว ผสานไปกับการดำเนินการจัดการศึกษาภายในครอบครัว เพราะเห็นประโยชน์จากการที่ลูกจะได้พบปะกับเพื่อนๆ พ่อแม่มีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงประสพการณ์กัน

อย่างไรก็ตาม ควรที่จะทำความเข้าใจด้วยว่า ครอบครัวที่ไม่ได้มีลักษณะดังกล่าวทั้งหมด เช่น ทั้งบิดา มารดา มีวุฒิการศึกษาไม่สูงนัก หรือต้องประกอบอาชีพการงานไปพร้อม ๆ กับการดูแล อำนวยการจัดการเรียนรู้ให้กับลูกด้วย พบว่าก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อความเป็น ครอบครัวที่จัดการ การศึกษาโดยครอบครัวแต่อย่างใดทั้งนี้ ด้วยพ่อแม่เหล่านั้นล้วนเป็นผู้มีความมุ่งมั่น จริงจัง มีความรัก มีความพยายามขวนขวายที่จะสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามสภาพของครอบครัว และลูก ขึ้นมาให้ได้

2. การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ค่าใช้จ่าย ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา ค่าใช้จ่ายส่วนตัวและค่าเสียโอกาสของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้น พื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาเอง ทั้งหมด ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาสูงขึ้นในทุกระดับการศึกษา จะสูงมากในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นเป็นเพราะ ครอบครัวต้องจ้างอาจารย์พิเศษมาสอนเพิ่มเติม ได้แก่ ภาษาอังกฤษ วิชา ฟิสิกส์ คณิตฯ ฯลฯ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับลูกในการสอบเทียบเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาของรัฐ หรือแม้กระทั่งบางครอบครัวส่งลูกไปเรียนต่างประเทศ ค่าหนังสือ เครื่องเขียนและอุปกรณ์การเรียน หรือ ค่ากิจกรรม เพิ่มขึ้นตามลำดับ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าใช้จ่ายทุกรายการสูง ที่สุด เมื่อเปรียบเทียบแต่ละระดับการศึกษา แต่มีค่าพาหนะหรือค่าเดินทางที่สูงมากเป็นพิเศษ เนื่องจากมี บางครอบครัวจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ เพื่อที่ต้องการให้เด็กได้ศึกษาเรียนรู้ จาก ประสบการณ์จริง (เข้าถึงแหล่งเรียนรู้) ควบคู่กับการเรียนทางด้านวิชาการ ทางด้านค่าใช้จ่ายอื่นๆในแต่ละ ระดับมีความแตกต่างกัน ระดับอนุบาลมีค่าที่เลี้ยง รูปวาด ภาพการ์ตูนประกอบ แผ่นซีดีการ์ตูน หนังสือ นิทานฯ ระดับประถม หนังสือเสริมทักษะต่างๆ เกมเสริมทักษะฯและในระดับมัธยมศึกษา หนังสืออ่าน เสริมทักษะด้านต่าง ๆ กิจกรรมบันเทิง ดูภาพยนตร์ ฟังเพลงฯ และค่าเสียโอกาส มีค่าใช้จ่ายในแต่ละ ระดับสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับรายได้ที่ได้รับในขณะที่ถ้าผู้ปกครองทำงานอยู่โดยมากแม่บ้านจะทำหน้าที่จัด การศึกษาและดูแลลูกค่าใช้จ่ายโดยรวมเฉลี่ยต่อปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าใช้จ่ายสูงสุด รองลงมา ระดับ อนุบาล และระดับประถมศึกษา ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกัน เป็นกลุ่ม ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา ค่าใช้จ่ายส่วนตัวรวมถึงค่าเสียโอกาส มีค่าใช้จ่าย สูงขึ้นในทุกระดับการศึกษา

เปรียบเทียบรูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ค่าใช้จ่ายของครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด ในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษาทุกราชการที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ปกครองต้องจ้างครูมาสอนพิเศษเป็นบางรายวิชาทั้งเรียนร่วมในกลุ่มและอีกบางส่วนผู้ปกครองยังพาไปเรียนเพิ่มเติมอีกได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ประกอบกับกิจกรรมเสริมอื่นๆ ค่าน้ำดื่ม รวมน้ำดื่ม ค่าพาหนะ หรือค่าเดินทางไปจัดกิจกรรมร่วมกัน ออกค่าอาหารร่วมกันในขณะที่ไปร่วมประชุมสัมมนา เสียค่าเครื่องแต่งกายเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ ไปทัศนศึกษาและบางครอบครัวก็ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ อีกทั้งตัวเด็กเองมีความสามารถที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วมีความพร้อมด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านจิตใจ รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกัน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะทำให้ผู้ปกครองไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของบุตรที่เกิดขึ้นในโรงเรียน อย่างเช่น ค่าแรกเข้า ค่าบำรุงการศึกษา ฯลฯ และค่าใช้จ่ายของการศึกษาโดยครอบครัวโดยรวมจะอยู่ในค่าใช้จ่ายของครอบครัว เช่น ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภคต่างๆ ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นที่มีความแตกต่างจากการส่งบุตรเข้าเรียนในโรงเรียนที่เห็นได้ชัด ได้แก่ ค่าเล่าเรียนพิเศษ ค่ากิจกรรมไปทัศนศึกษา ค่าพาหนะหรือ ค่าเดินทางท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

อภิปรายผล

จากผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับ สภาพทางเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบครอบครัวที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและรูปแบบครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด พบว่า ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสสูงสุด คือ ร้อยละ 68.93 อายุของบิดาและมารดาจะอยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 41-45 ปี สูงที่สุด คือ ร้อยละ 22.20 จังหวัดที่จัดการศึกษาสูงสุดคือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร สูงที่สุด ร้อยละ 42.20 ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดา ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สูงที่สุด คือ ร้อยละ 46.70 และ 60.00 บิดาประกอบอาชีพรับราชการอยู่ในสัดส่วนที่สูงที่สุด ร้อยละ 31.10 มารดาประกอบอาชีพแม่บ้าน/ค้าขาย สูงที่สุด คือ 31.10 รายได้ของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน/คน 70,296 บาท ระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ผู้ปกครองส่วนใหญ่จัดการศึกษาในระดับอนุบาล สูงที่สุด คือ ร้อยละ 24.40 สำหรับปีการศึกษาที่เริ่มจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2543 ในสัดส่วนที่สูงที่สุด ร้อยละ 15.60

ผลการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม พบว่า ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสสูงที่สุด คือร้อยละ 26.67 อายุของบิดาและมารดาจะอยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 41-45 ปี สูงที่สุด ร้อยละ 11.10 และ 8.90 จังหวัดที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม คือจังหวัดนครปฐมและขอนแก่น ร้อยละ 15.60 และ 11.10 ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดา ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สูงที่สุด คือร้อยละ 17.80 และ 22.20 บิดาประกอบอาชีพอิสระ/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ อยู่ในสัดส่วนที่สูงที่สุด ร้อยละ 8.90 มารดาประกอบอาชีพแม่บ้าน/ค้าขายและอิสระ/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ ร้อยละ 8.90 รายได้ของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน/คน 68,055.56 บาทระดับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ผู้ปกครองส่วนใหญ่จัดการศึกษาในระดับอนุบาล สูงที่สุด คือ ร้อยละ 4.40 สำหรับปีการศึกษาที่เริ่มจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2547 ในสัดส่วนที่สูงที่สุด ร้อยละ 8.90

2. ผลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดและกลุ่มที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม พบว่า ระดับอนุบาล กลุ่มที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว รวมเท่ากับ 111,273 บาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 13,953 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อปี 45,587 บาท ได้แก่ ค่าอาหารต่อปี 3,867 บาท ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง 37,560 บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายต่อปี 1,467 บาท ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็กๆต่อปี 1,580 บาท และค่าใช้จ่ายอื่นๆต่อปี เช่น การท่องเที่ยว 1,113 บาท และค่าเสียโอกาสต่อปี 1,733 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนธาดา ต้นตาปูล (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร” พบว่า ค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริมและขนม เฉลี่ยรายหัว 4,471.56 บาทต่อปี และค่าเครื่องแต่งกาย ของใช้ส่วนตัวและเครื่องนอน เฉลี่ยรายหัว 1,667.27 บาทต่อปี ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่ใกล้เคียงกันมาก ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นนอกนั้นผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวจะสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัย ในกลุ่มของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวจะสูงกว่าเกือบทุกรายการ โดยเฉพาะค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวจะสูงมาก คือ 37,560 บาท เนื่องจากผู้ปกครองพาไปทัศนศึกษาและศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ

สำหรับกลุ่มที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวจะสูงกว่าทุกรายการ เนื่องจากผู้ปกครองจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เช่น ค่าพาหนะหรือค่าเดินทางไปจัดกิจกรรมร่วมกัน ออกค่าอาหารร่วมกันในขณะไปร่วมประชุมสัมมนา เสียค่าเครื่องแต่งกายเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์ จ้างครูสอนเพิ่มเติม ไปทัศนศึกษาและบางครั้งครอบครัวก็ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ

ระดับประถมศึกษา กลุ่มที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว รวมเท่ากับ 84,870 บาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว 20,567 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อปี 34,325 บาท และค่าเสียโอกาสต่อปี 54,829 บาท และ กลุ่ม ที่จัดการศึกษาร่วมกัน เป็นกลุ่ม มีค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 286,370 บาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว 58,543 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนตัว 99,257 บาท และค่าเสียโอกาสของผู้ปกครอง ที่สูญเสียไประหว่างจัดการศึกษา 128,571 บาท ทั้ง 2 กลุ่มมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงและมีความสอดคล้องกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539 ก) ได้ศึกษาเรื่อง “อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้รับจากการลงทุนทางการศึกษา” พบว่า ในการผลิตนักเรียนให้สำเร็จการศึกษา 1 คน รัฐบาลต้องลงทุนในระดับประถมศึกษา เป็นเงิน 8,332 บาทต่อปี เหตุผลเนื่องจาก ผู้ปกครองจะต้องจ้างครูมาสอนพิเศษเป็นบางรายวิชา ผู้ปกครองพาไปทัศนศึกษาและศึกษาดูงาน ต่างประเทศ

ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว รวมเท่ากับ 453,067 บาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 141,200 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยต่อปี 207,867 บาท และค่าเสียโอกาสต่อปี 104,000 บาท และกลุ่มที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว เท่ากับ 456,133 บาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว 130,800 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนตัว 197,333 บาท ค่าเสียโอกาสต่อปี 128,000 บาท ซึ่งทั้งสองกลุ่ม มีค่าใช้จ่ายที่มีความใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550: 115-117) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การกำหนดอัตราเงินอุดหนุนจากการคำนวณค่าใช้จ่ายรายหัวที่เป็นจริง” ของนักเรียนที่เรียนโดยครอบครัว เปรียบเทียบเฉพาะค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษา เสียค่าใช้จ่ายต่อปีเฉลี่ยคนละ 113,115 บาท แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง เพื่อการศึกษาของบุตรในระดับมัธยมศึกษา และศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร” ค่าใช้จ่ายต่อปีเฉลี่ยคนละ 6,720.66 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เฉลี่ยต่อปี/ครอบครัว จะสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัย คือ 349,067 บาท ในกลุ่มที่ผู้ปกครองจัดการศึกษาเองทั้งหมด และ 328,133 บาท ในกลุ่มที่ผู้ปกครองจัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม เหตุผลเนื่องจาก ผู้ปกครองจะต้องจ้างครูมาสอนพิเศษเป็นบางรายวิชา ผู้ปกครองพาไปทัศนศึกษาและศึกษาดูงานต่างประเทศ

สรุปการอภิปรายผล

บิดามารดาที่เป็นผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวรูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด ส่วนใหญ่มีสภาพสมรสและยังอยู่ด้วยกัน บิดามารดามีอายุ 41 ปีขึ้นไป จบการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป และบิดามีอาชีพรับราชการ มาดาเป็นแม่บ้าน/ค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่จัดการศึกษาอยู่ในจังหวัดกรุงเทพและจัดในระดับอนุบาล เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะพ่อแม่เห็นว่าเด็กวัยนี้ต้องการการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ ต้องการได้รับความรักความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งเป็นรากฐานและเป็นเกราะสำคัญให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ จึงได้จัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อให้มีเวลาสอนลูกได้อย่างเต็มที่ รวมถึงให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาล่าเรียนพิเศษต่างๆ เช่น การเรียนพิเศษด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ฯลฯ พร้อมกับส่งเสริมกิจกรรมด้านดนตรี เล่นเปียโน เล่นกีตาร์ เรียนเต้นกิจกรรมเข้าจังหวะต่างๆ กิจกรรมด้านกีฬา ไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ท้องฟ้าจำลอง สวนสัตว์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการความพร้อมและศักยภาพในด้านต่างๆของเด็กตามวัย สำหรับค่าใช้จ่ายอื่นๆในแต่ละระดับการศึกษาจะแตกต่างกัน ระดับอนุบาล ได้แก่ ค่าหนังสือนิทาน การ์ตูน แผ่นCDการ์ตูน ภาพระบายสี การ์ตูนเสริมทักษะภาษาอังกฤษ ภาพยนตร์ ในระดับประถมศึกษา ได้แก่ ค่าหนังสือเสริมทักษะต่างๆ เกมส์ กิจกรรมบันเทิง และอื่นๆ และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ค่าหนังสืออ่านเสริมทักษะต่างๆ กิจกรรมทางการศึกษาอื่นๆนอกเหนือจากที่ทางครอบครัวจัด ค่าใช้จ่ายของการศึกษาโดยครอบครัวโดยรวมจะอยู่ในค่าใช้จ่ายของครอบครัว เช่น ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภคต่างๆ และมีค่าพาหนะหรือค่าเดินทางสูง ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย ซึ่งการลงทุนทางการศึกษาถือว่าเป็นการลงทุนในทุนมนุษย์ที่มีความคุ้มค่า ถ้าประสิทธิภาพออกมาในทิศทางที่สอดคล้องกับค่าใช้จ่าย ส่วนค่าเสียโอกาสในรูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดในระดับมัธยมศึกษามีค่าเสียโอกาสสูงสุด อาจเป็นเพราะผู้ปกครองต้องสูญเสียรายได้ที่ได้รับจากการทำงานต่อเดือนสูง เนื่องจากมาจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ในด้านสภาพทางเศรษฐกิจสังคมไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ที่แตกต่างคือบิดาและมารดามีอาชีพอิสระ/นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ จัดการศึกษาในจังหวัดนครปฐมและขอนแก่น ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น อาทิเช่น ค่าพาหนะหรือค่าเดินทางไปจัดกิจกรรมร่วมกัน ออกค่าอาหารร่วมกันในขณะไปร่วมประชุมสัมมนา จ้างครูสอนเพิ่มเติม ไปทัศนศึกษาท่องเที่ยวทั้งในประเทศและบางครอบครัวก็ไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ส่วนค่าเสียโอกาสรูปแบบครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่จะค่อนข้างสูงในทุกะดับการศึกษา ค่าใช้จ่ายของครอบครัวที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่มมีค่าใช้จ่ายทุกประเภทในแต่ละระดับการศึกษาสูงกว่ากลุ่มที่จัดการศึกษาเองทั้งหมดเกือบทุกรายการ

ผู้ปกครองที่เป็นบิดามารดาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ส่วนใหญ่มีความพร้อมทั้งด้านคุณวุฒิ วิทยุติ และศักยภาพความรู้ความสามารถ ความพร้อมในฐานะหน้าที่การงาน ที่พร้อมจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ โดยไม่กังวลในเรื่องค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง และไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนของรัฐบาล หรือเอกชน ต่างก็มีค่าใช้จ่ายด้วยกันทั้งสิ้น การศึกษาจึงเป็นสินค้าเศรษฐกิจ ต้องมีการลงทุนเพื่อสร้างทุนมนุษย์

จากข้อมูลเชิงคุณภาพและได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีข้อสังเกต พบว่าเหตุผลในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นผลมาจากการไม่ยอมรับในวิธีการและคุณภาพในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน อย่างมีศรัทธาในศาสนาธรรม ทศนะเชิงอุดมคติ ทศนะเชิงมนุษยนิยม เป็นรากฐานความคิดที่สำคัญโดยเฉพาะความเชื่อมั่นต่อศักยภาพในการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก ทศนะที่มุ่งในองค์รวมของความเป็นมนุษย์ การให้ความสำคัญอย่างมีดุลยภาพของความรู้กับคุณธรรม ความเคารพในภูมิธรรม ภูมิปัญญาของถิ่นฐานบ้านเกิด และการปฏิเสธในระบบของการแข่งขันที่เบียดเบียนกันเป็นต้น

อีกมูลเหตุหนึ่งที่มีความสำคัญคือ บุตรมีลักษณะหรือความต้องการพิเศษ เป็นลักษณะที่มีความแตกต่างเฉพาะตนโดยที่การศึกษาในระบบโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองและช่วยพัฒนาศักยภาพตามความแตกต่างนี้ได้ ซึ่งมีทั้งด้านที่เป็นความบกพร่องและด้านที่มีมากเกินกว่าเด็กปกติทั่วไป

มูลเหตุดังกล่าว “ปัจจัยภายในครอบครัว” ที่สะท้อนความต้องการและความจำเป็นของการตัดสินใจเลือกการศึกษาโดยครอบครัว นอกจากนี้ “ปัจจัยภายนอก” หรือบริบทในสภาพการณ์ต่างๆของสังคมในปัจจุบันเข้ามาประกอบอยู่ด้วยโดยเฉพาะปัญหาของการศึกษาในโรงเรียนทั้งในแง่ความล้มเหลวและความเสื่อมของระบบ ปัญหาความสับสนของการปฏิรูปการศึกษา ปัญหาวิกฤตการณ์อื่นๆในสังคม ปัญหาความรุนแรงโดยทั่วไปที่เกิดกับครอบครัวเด็กและเยาวชน เป็นต้น ปัจจัยในเชิงลบเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ทำให้พ่อแม่จะต้องแสวงหาทิศทางใหม่ของการพัฒนาลูกหลานให้มีชีวิตที่ดีงาม เก่ง ดี มีความสุข ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องพรมแดนของการเรียนรู้ที่ขยายกว้างออกไป ได้กลายมาเป็นปัจจัยในอีกด้านหนึ่งที่ส่งผลต่อทศนะและการกล้าตัดสินใจของครอบครัว

จากข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลควรพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างระบบการบริหารการศึกษาให้เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรทางการศึกษา ควรปรับปรุงพัฒนาคุณภาพวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเทคนิควิธีการเรียนการสอนให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยสามารถเสนอแนะได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

1. จากผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ พบว่าบิดามารดาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และบิดามารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการและเจ้าของธุรกิจ และยังมีบิดาและมารดาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวจบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นภาครัฐบาล น่าจะให้การสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มคนเหล่านี้เข้าร่วมสัมมนา ปรีกษาหารือกับครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากต้องมีความรู้และความเข้าใจ เนื้อหาหลักสูตรความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงชั้น และตรงตามความต้องการของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความแตกต่างจากการศึกษาในโรงเรียน รวมถึงเร่งสร้างความเข้าใจและการยอมรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งครอบครัวที่จัดการศึกษาส่วนใหญ่ในช่วงหลัง ยังขาดความพร้อมค่อนข้างมาก

2. ควรนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายการบริหารงานด้านการเงิน ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวมีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากได้รวมค่าใช้จ่ายประเภทต่างๆ ไว้ในงบการลงทุนด้วย ในขณะที่ได้รับเงินอุดหนุนไม่แตกต่างจากโรงเรียนในระบบ เนื่องจากรัฐไม่ได้จัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาเหมือนอย่างในระบบ สามารถนำผลที่ได้ไปศึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดต่างๆ เพื่อประกอบการจัดทำงบประมาณให้เงินอุดหนุน แก่ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ควรเร่งผลักดันการส่งเสริมสนับสนุนเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาที่ทางรัฐบาลได้สนับสนุนเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนโดยครอบครัวที่จดทะเบียนทุกคนและควรให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงตามสถานะเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่สูงขึ้น แม้ว่าเงินอุดหนุนนี้จะเป็นสิทธิส่วนหนึ่งที่ครอบครัวควรจะได้รับตามกฎหมายกำหนดและถึงแม้ว่าจะไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาที่จัดอยู่ก็ตาม อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาโดยครอบครัวควรมีการเก็บข้อมูลค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของครอบครัวเป็นรายบุคคล และหากเป็นไปได้ควรมองในเชิงความสัมพันธ์ด้วยว่าหากค่าใช้จ่ายรายหัวสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กจะผันแปรตามค่าใช้จ่ายหรือไม่ รวมถึงความคุ้มค่าในการจัดการศึกษาของครอบครัว

3. เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง ภายใต้หลักการด้านความเสมอภาคและความเป็นธรรมจึงเสนอให้รัฐใช้มาตรการต่างๆ อย่างมาตรการทางการคลังที่ถูกนำมาใช้ในประเทศไทยในปัจจุบันคือ การให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ผลิต/โรงเรียน หรือในกรณีที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวถือได้ว่าเป็นผลิตรายหนึ่ง การให้เงินอุดหนุนแก่ผู้เรียน/ผู้บริโภครูปแบบคูปองการศึกษา (Educational Voucher) การใช้ระบบคูปองเพื่อการศึกษาเป็นมาตรการหรือวิธีการ

จัดสรรทรัพยากรเพื่อผลิตบริการการศึกษาที่รัฐควรนำมาใช้ในกรณีที่รัฐไม่สามารถให้บริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง และประสงค์ที่จะให้ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

4. ข้อมูลจากการวิจัย ทั้งในส่วนรูปแบบ ประเภทของกิจกรรม ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและประเภทของค่าใช้จ่าย เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกรูปแบบในการจัดการศึกษา ระดับการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความพร้อมและศักยภาพในพื้นที่ฐานความรู้ความเข้าใจของตน ความพร้อมในกิจกรรมและความพร้อมทางการเงิน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อมูลและผลการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรจัดทำโดยมีการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในด้านเหตุผลในการเลือกจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเพื่อให้ข้อมูลครอบคลุมมากกว่าเดิม
2. ควรมีการวิจัยประเมินในลักษณะติดตามประสิทธิผลของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เพื่อเป็นข้อมูลและใช้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการวางแผนงานในด้านต่างๆ ต่อไป
3. ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียน ที่ผู้ปกครองเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายระหว่างการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โรงเรียนของรัฐบาลและเอกชนในระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อจะทำให้ทราบความแตกต่างของค่าใช้จ่ายในการศึกษาของแต่ละรูปแบบซึ่งจะช่วยให้ผู้สนใจนำบุตรหลานเข้าศึกษาได้ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2530). การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (เอกสารไม่ตีพิมพ์).
- โกสินทร์ วรเศรษฐสิงห์. (2542). การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จักรี เรือนงาม. (2542). การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักศึกษาสถาบันราชภัฏราชนครินทร์
ทั้งภาคปกติและภาค กศ. พป. และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายสำหรับนักศึกษาต่างคณะ
ต่างชั้น. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (2541). การเรียนที่บ้าน Home school อีกทางเลือกหนึ่งของการจัดการศึกษา
การปฏิรูป. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3, 2541.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2552). วารสารเศรษฐศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ. ปีที่ 5 ฉบับที่ 5,
เดือนมกราคม – มิถุนายน 2552. กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี. คอมมูนิเคชั่น.
- นราทิพย์ ชูติวงศ์. (2544). ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค, พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลทิพย์ ควกุล. (2527). เศรษฐศาสตร์การศึกษา = The economics of education. กรุงเทพฯ:
คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิลวรรณ แซ่จิ๋ว. (2543). อนาคตภาพของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในกรุงเทพมหานคร.
(วิทยานิพนธ์): บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เทพนิมิตการพิมพ์.
- ทองไพบรา สภาวรินทร์. (2543). การตัดสินใจยอมรับแนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของพ่อแม่
ผู้ปกครอง. (วิทยานิพนธ์. นศ.ม.(ประชาสัมพันธ์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์.
ถ่ายเอกสาร.
- เทียนฉาย กิระนนท์. (2519). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์และกำลังคน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิช.
- นิตยา อินทร์พญา. (2549). การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวนิสิตกับปริญญาดิจของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ. ปริญญานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุรชัย ศรีมหาสาร. (2546). การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
ประภาศรี สีหอำไพ. (2542). Home schooling ทางเลือกการศึกษาในอเมริกา. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประเวศ วะสี. (2541). *ปฏิรูปการศึกษา ยกเครื่องทางปัญญา : ทางรอดจากหายนะ*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สกฤติวงศ์, 2541.
- ประเวศ วะสี. (2544). *ธรรมชาติหลากหลาย การศึกษาหลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: บจก. พิมพ์ดี, 2544.
- พิสมัย จารุจิตติพันธ์. (2548). *วารสารเศรษฐศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ*. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1, เดือนกันยายน 2548. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคนิค 19.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ. (2550). *หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค*. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราตรี สีนกานเณ. (2554). *การรับภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐบาลและผู้เรียนในการศึกษาระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- รัตน์สถา ดันตาปกุล. (2541). *ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียน ในโรงเรียน ประถมศึกษาที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครและสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร :* วิทยานิพนธ์ปริญญาโท (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว. (2544). *ก้าวแห่งการเริ่มต้นการจัดการศึกษา โดยครอบครัว*. (เอกสารไม่ตีพิมพ์).
- ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา. (2546). *การจัดการศึกษาโดยครอบครัว*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและกลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สกศ. (2544). *การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: บจก. พิมพ์ดี. สุชาติพิศ แซ่อ้อย. (2543). *Home school : เพื่อให้ลูกเรียนรู้การสร้างงานให้ตัวเอง, การศึกษานอกโรงเรียน*. 3(6) : 19 – 22.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *รายงานการวิจัยภาคีบ้านเรียน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). *นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์บ้านเรียนดวงตะวัน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539ก). *การศึกษาอัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้รับจากการลงทุนทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ลาร์จ ฟอว์เมทจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *รายงานการวิจัย การใช้จ่ายในการดำเนินการทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา พ.ศ. 2541*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *คู่มือครอบครัว ก้าวแรกสู่บ้านเรียน : หลักคิดและกระบวนการเข้าสู่การศึกษาโดยครอบครัว Home school*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช .

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *รายงานการวิจัย การศึกษา
ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนเอกชน*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2537). *เศรษฐศาสตร์การศึกษาและการวางแผนกำลังคน*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพร พิงอุดม. (2544). *ทำไมต้อง Home school*. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพมหานคร: แปลนดิง จำกัด.
- สถาบันบ้านเรียน. (2548). *ก้าวแรกสู่บ้านเรียน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบ้านเรียนไทย. อัดสำเนา.
- สมพงษ์ โดโทธิไทยและคณะ. (2546). *รายงานวิชาการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ:
ราชภัฏธนบุรี.
- สรวิชัย เข้มตัน. (2547). *การศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคม ค่าใช้จ่ายและเหตุผลสำหรับการตัดสินใจเข้า
ศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรีสถาบันราชภัฏกาฬสินธุ์*. สารนิพนธ์ ส.ม. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*.
พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2547). *สภาพการณ์และฐานข้อมูลการจัดการศึกษา
โดยครอบครัวไทยในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- วันดี ทวีศักดิ์อำไพ. (2548). *การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของนิสิตปริญญาตรี
ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : การศึกษานิสิตคณะเกษตรศาสตร์และนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์*.
(เศรษฐศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร. ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธชัย – อุทัยวรรณ เถลิ้มชัย. (2544). *รูปแบบและพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544.
- อัมพร วิจิตรพันธ์. (2520). *เศรษฐศาสตร์การศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมรวิทย์ นาคทรพ. (2543). *การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home school) ประสิทธิภาพของนานา
ประเทศ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543.
- อุ้นดา นพคุณ. (2527). *การเรียนการสอนผู้ใหญ่เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร:
กรุงสยามการพิมพ์, 2527.
- Kamat A.R.(1968). *Two Studies in Education*. India Grohple Institute of Politic and Economics.
- Perlman, Richard. (1973). *The economics of education : Conceptual problems and policy issues*.
New York ; Mc Graw Hill Inc.
- Sherrer, M.K. (1991). *Home schooling in the rural New England: An alternative educational choice*.
Doctoral Dissertation. The University Of Vermont,1991.

Sheehan, John. (1973). *The Economic of Education*. George Aiien and Unwin Ltd.

Schultz, T.W.(1961). *Investment in Human Capital*. P.1-17. In M.Blaug. *Education* . London :
Penguin Books.

Smith, Adam. (1976). *The Wealth of Nations*. New York : Britanica.





ภาคผนวก ก

ข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการวิเคราะห์จากการคำนวณ



ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ประเภทค่าใช้จ่าย	รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด							
	อนุบาล 1	อนุบาล 2	อนุบาล 3	รวม/เฉลี่ยต่อปี	ประถมฯ 1	ประถมฯ 2	ประถมฯ 3	ประถมฯ 4
ค่าใช้จ่ายทางตรง								
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา								
1.1 ค่าเล่าเรียนพิเศษ	4,800	4,500	4,000	4,433.33	9,200	9,000	11,000	15,000
	5.87	2.73	4.59	4.40	16.34	12.61	16.29	8.57
1.2 ค่าหนังสือ เครื่องเขียน และอุปกรณ์การเรียน	2,480	1,400	1,600	1,826.67	960	1,750	1,800	2,000
	3.03	0.85	1.83	1.91	1.70	2.45	2.67	1.14
1.3 ค่ากิจกรรม	1,760	1,800	1,600	1,720	1,460	3,000	1,600	1,800
	2.15	1.09	1.83	1.69	2.59	4.20	2.37	1.03
1.4 ค่าครูกัณฑ์	1,600	1,600	2,000	1,733.33	1,760	1,500	1,333.33	1,900
	1.96	0.97	2.29	1.74	3.13	2.10	1.97	1.09
1.5 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	1,280	2,000	2,000	1,760	1,660	1,300	1,466.67	1,800
	1.57	1.21	2.29	1.69	2.95	1.82	2.17	1.03
1.6 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	3,040	2,400	2,000	2,480	760	700	400	9,000
	3.72	1.46	2.29	2.49	1.35	0.98	0.59	5.14
รวม	14,960	13,700	13,200	13,953.33	15,800	17,250	17,600	31,500
	18.31	8.31	15.14	13.92	28.05	24.18	26.06	18.00

ประเภทค่าใช้จ่าย	รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด							
	อนุบาล 1	อนุบาล 2	อนุบาล 3	รวม/เฉลี่ยต่อปี	ประถมฯ 1	ประถมฯ 2	ประถมฯ 3	ประถมฯ 4
2. ค่าใช้จ่ายส่วนตัว								
2.1 ค่าอาหาร	3,800	3,800	4,000	3,866.67	3,600	4,200	4,000	9,700
	4.65	2.30	4.59	3.85	6.39	5.89	5.92	5.54
2.2 ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง	7,680	89,000	16,000	37,560	5,480	23,500	6,666.67	105,500
	9.40	53.97	18.35	27.24	9.73	32.94	9.87	60.29
2.3 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย	1,200	2,000	1,200	1,466.67	760	1,000	1,333.33	1,000
	1.47	1.21	1.38	1.35	1.35	1.40	1.97	0.57
2.4 ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็ก ๆ	1,440	1,300	2,000	1,580	960	1,000	800	1,500
	1.76	0.79	2.29	1.61	1.70	1.40	1.18	0.86
2.5 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	1,440	1,100	800	1,113.33	520	400	466.67	800
	1.76	0.67	0.92	1.12	0.92	0.56	0.69	0.46
รวม	15,560	97,200	24,000	45,586.67	11,320	30,100	13,266.67	118,500
	19.04	58.94	27.52	35.17	20.10	42.19	19.64	67.71
รวมค่าใช้จ่ายทางตรง	30,520	110,900	37,200	59,540	27,120	47,350	30,866.67	150,000
	4.99	2.67	4.59	49.09	3.98	3.36	3.85	1.89
ค่าใช้จ่ายทางอ้อม								
ค่าเสียโอกาสของผู้ปกครองในการที่จะได้รับรายได้								
เนื่องจากจัดการศึกษาให้กับบุตร	51,200	54,000	50,000	51,733.33	29,200	24,000	36,666.67	25,000
	62.65	32.75	57.34	50.91	51.85	33.64	54.29	14.29
รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี / คน	81,720	164,900	87,200	111,273.33	56,320	71,350	67,533.33	175,000
	100	100	100	100	100	100	100	100

ประเภทค่าใช้จ่าย	รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด							หมายเหตุ
	ประถมฯ 5	ประถมฯ 6	รวม/เฉลี่ยต่อปี	มัธยมฯ 1	มัธยมฯ 2	มัธยมฯ 3	รวม/เฉลี่ยต่อปี	
ค่าใช้จ่ายทางตรง								
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา								
1.1 ค่าเล่าเรียนพิเศษ	11,250	11,333.33	11,130.56	60,000	84,000	72,000	72,000	
	18.13	14.72	14.44	16.72	20.77	12.08	16.52	
1.2 ค่าหนังสือ เครื่องเขียน และอุปกรณ์การเรียน	1,150	2,466.67	1,687.78	12,000	18,000	12,000	14,000	
	1.85	3.20	2.17	3.34	4.45	2.01	3.27	
1.3 ค่ากิจกรรม	1,400	1,666.67	1,821.11	18,000	14,400	24,000	18,800	
	2.26	2.17	2.44	5.02	3.56	4.03	4.20	
1.4 ค่าครุภัณฑ์	1,800	1,666.67	1,660	18,000	6,000	6,000	10,000	
	2.90	2.17	2.23	5.02	1.48	1.01	2.50	
1.5 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	1,700	1,566.67	1,582.22	10,800	14,400	12,000	12,400	
	2.74	2.04	2.12	3.01	3.56	2.01	2.86	
1.6 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	4,250	1,000	2,685	18,000	12,000	12,000	14,000	
	6.85	1.30	2.70	5.02	2.97	2.01	3.33	
รวม	21,550	19,700	20,566.67	136,800	148,800	138,000	136,800	
	34.73	25.60	26.10	38.13	36.80	23.15	32.69	

ประเภทค่าใช้จ่าย	รูปแบบที่จัดการศึกษาเองทั้งหมด						หมายเหตุ
	ประถมฯ 5	ประถมฯ 6	รวม/เฉลี่ยต่อปี	มัธยมฯ 1	มัธยมฯ 2	มัธยมฯ 3	
2. ค่าใช้จ่ายส่วนตัว							
2.1 ค่าอาหาร	7,500	4,800	5,633.33	42,000	81,600	72,000	65,200
	4.67	1.56	2.25	6.69	5.93	6.04	6.22
2.2 ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง	7,500	7,666.67	26,052.22	54,000	18,000	236,000	102,666.67
	12.09	9.96	22.48	15.05	4.45	39.60	19.70
2.3 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย	1,150	1,000	1,040.56	6,000	12,000	12,000	10,000
	1.85	1.30	1.41	1.67	2.97	2.01	2.22
2.4 ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็ก ๆ	750	1,333.33	1,057.22	6,000	36,000	24,000	22,000
	1.21	1.73	1.35	1.67	8.90	4.03	4.87
2.5 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	600	466.67	542.22	6,000	12,000	6,000	8,000
	0.97	0.61	0.70	1.67	2.97	1.01	1.88
รวม	17,500	15,266.67	34,355.20	114,000	159,600	350,000	207,866.67
	28.20	19.84	32.95	31.77	39.47	58.72	43.32
รวมค่าใช้จ่ายทางตรง	39,050	34,966.67	54,892.22	250,800	308,400	488,000	349,066.67
	4.03	3.64	3.46	5.02	14.84	7.05	8.97
ค่าใช้จ่ายทางอ้อม							
ค่าเสียโอกาสของผู้ปกครองในการที่จะได้รับรายได้							
เนื่องจากจัดการศึกษาให้กับบุตร	23,000	42,000	29,977.78	108,000	96,000	108,000	104,000
	37.07	54.57	40.95	30.10	23.74	18.12	23.99
รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี / คน	62,050	76,966.67	84,870	358,800	404,400	596,000	453,066.67
	100	100	100	100	100	100	100

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ประเภทค่าใช้จ่าย	รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม					
	อนุบาล 1-3	รวม/เฉลี่ยต่อปี	ประถมฯ 1	ประถมฯ 2	ประถมฯ 3	ประถมฯ 4
ค่าใช้จ่ายทางตรง						
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา						
1.1 ค่าเล่าเรียนพิเศษ	7,800.00	7,800.00	14,400.00	12,600.00	11,434.20	14,100.00
	3.79	3.79	6.57	5.39	4.15	4.35
1.2 ค่าหนังสือ เครื่องเขียน และอุปกรณ์การเรียน	3,300.00	3,300.00	3,870.00	3,600.00	3,600.00	6,000.00
	1.60	1.60	1.77	1.54	1.31	1.85
1.3 ค่ากิจกรรม	3,900.00	3,900.00	6,000.00	6,000.00	6,000.00	6,642.00
	1.90	1.90	2.74	2.57	2.18	2.05
1.4 ค่าครูพิเศษ	4,500.00	4,500.00	6,000.00	24,000.00	7,200.00	12,000.00
	2.19	2.19	2.74	10.27	2.62	3.71
1.5 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	3,000.00	3,000.00	3,900.00	3,600.00	4,200.00	3,600.00
	1.46	1.46	1.78	1.54	1.53	1.11
1.6 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	2,700.00	2,700.00	6,120.00	3,600.00	3,600.00	6,000.00
	1.31	1.31	2.79	1.54	1.31	1.85
รวม	25,200.00	25,200.00	40,290.00	53,400.00	36,034.20	48,342.00
	12.24	12.24	18.38	22.86	13.09	14.93

ประเภทค่าใช้จ่าย	รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม					
	อนุบาล 1-3	รวม/เฉลี่ยต่อปี	ประถมฯ 1	ประถมฯ 2	ประถมฯ 3	ประถมฯ 4
2. ค่าใช้จ่ายส่วนตัว						
2.1 ค่าอาหาร	9,000.00	9,000.00	23,460.00	21,600.00	16,080.00	27,600.00
	4.37	4.37	10.70	5.14	1.31	2.97
2.2 ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง	55,200.00	55,200.00	29,400.00	11,340.00	30,600.00	86,000.00
	26.82	26.82	13.42	4.85	11.11	26.56
2.3 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย	4,200.00	4,200.00	6,000.00	6,000.00	12,000.00	24,858.00
	2.04	2.04	2.74	2.57	4.36	7.68
2.4 ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็ก ๆ	6,000.00	6,000.00	6,000.00	2,400.00	4,800.00	10,974.00
	2.92	2.92	2.74	1.03	1.74	3.39
2.5 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	4,200.00	4,200.00	6,000.00	18,858.00	6,000.00	6,000.00
	2.04	2.04	2.74	8.07	2.18	1.85
รวม	78,600	78,600	70,860	60,198	69,480	155,432
	38.19	38.19	32.33	25.77	25.24	48.01
รวมค่าใช้จ่ายทางตรง	103,800.00	103,800.00	111,150.00	113,598.00	105,514.20	203,774.00
	7.00	7.00	8.21	11.67	8.28	12.92
ค่าใช้จ่ายทางอ้อม						
ค่าเสียโอกาสของผู้ปกครองในการที่จะได้รับรายได้						
เนื่องจากจัดการศึกษาให้กับบุตร	102,000.00	102,000.00	108,000.00	120,000.00	169,800.00	120,000.00
	49.56	49.56	49.28	51.37	61.67	37.06
รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี / คน	205,800.00	205,800.00	219,150.00	233,598.00	275,314.20	323,774.00
	100	100	100	100	100	100

ประเภทค่าใช้จ่าย	รูปแบบที่จัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม						หมายเหตุ
	ประถมฯ 5	ประถมฯ 6	รวม/เฉลี่ยต่อปี	มัธยมฯ 1	มัธยมฯ 2	มัธยมฯ 3	
ค่าใช้จ่ายทางตรง							
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา							
1.1 ค่าเล่าเรียนพิเศษ	29,520	22,860	17,485.70	60,000	72,000	60,000	64,000
	10.67	5.87	6.17	14.49	21.05	9.80	15.11
1.2 ค่าหนังสือ เครื่องเขียน และอุปกรณ์การเรียน	8,988	8,400	5,743	12,000	24,000	14,400	16,800
	3.25	2.16	1.98	2.90	7.02	2.35	4.09
1.3 ค่ากิจกรรม	10,500	42,000	12,857	12,000	12,000	12,000	12,000
	3.80	10.78	4.02	2.90	3.51	1.96	2.79
1.4 ค่าครูกันท์	13,464	12,420	12,514	12,000	18,000	12,000	14,000
	4.87	3.19	4.56	2.90	5.26	1.96	3.37
1.5 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	5,442	6,000	4,457	18,000	12,000	12,000	14,000
	1.97	1.54	1.58	4.35	3.51	1.96	3.27
1.6 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	7,116	6,480	5,486	6,000	6,000	18,000	10,000
	2.57	1.66	1.95	1.45	1.75	2.94	2.05
รวม	75,030	98,160	58,542.70	120,000	144,000	128,400	130,800
	27.12	25.18	20.26	28.99	42.11	20.97	30.69

ประเภทค่าใช้จ่าย	รูปแบบการจัดการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม						หมายเหตุ
	ประถมฯ 5	ประถมฯ 6	รวม/เฉลี่ยต่อปี	มัธยมฯ 1	มัธยมฯ 2	มัธยมฯ 3	รวม/เฉลี่ยต่อปี
2. ค่าใช้จ่ายส่วนตัว							
2.1 ค่าอาหาร	21,000	23,970	22,285	60,000	54,000	48,000	54,000
	2.17	0.92	3.22	14.49	15.79	7.84	12.71
2.2 ค่าพาหนะหรือค่าเดินทาง	54,600	74,000	47,656.67	60,000	30,000	220,000	103,333.33
	19.74	18.99	15.78	14.49	8.77	35.92	19.73
2.3 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย	6,000	12,000	11,143	12,000	6,000	36,000	18,000
	2.17	3.08	3.77	2.90	1.75	5.88	3.51
2.4 ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็ก ๆ	6,000	12,000	7,029	6,000	6,000	24,000	12,000
	2.17	3.08	2.36	1.45	1.75	3.92	2.37
2.5 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	6,000	24,000	11,143	12,000	6,000	12,000	10,000
	2.17	6.16	3.86	2.90	1.75	1.96	2.20
รวม	93,600	145,970	99,256.67	150,000	102,000	340,000	197,333.33
	33.84	37.45	33.77	36.23	29.82	55.52	40.53
รวมค่าใช้จ่ายทางตรง	168,630	244,130	157,799.37	270,000	246,000	468,400	328,133.33
	6.51	12.32	54.03	7.25	5.26	11.76	71.21
ค่าใช้จ่ายทางอ้อม							
ค่าเสียโอกาสของผู้ปกครองในการที่จะได้รับรายได้ เนื่องจากจัดการศึกษาให้กับบุตร	108,000	145,626	128,571	144,000	96,000	144,000	128,000
	39.04	37.36	45.97	34.78	28.07	23.51	28.79
รวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี / คน	276,630	389,756	286,370.37	414,000	342,000	612,400	456,133.33
	100	100	100	100	100	100	100



ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย



แบบสอบถามการศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคม และค่าใช้จ่าย
ของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

คำชี้แจง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาและค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เรียน โดยที่ผู้ปกครองเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตรงตามความเป็นจริง

1 บิดา ชื่อ – นามสกุล

วุฒิการศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

☐ อนุปริญญา/ปวส.

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

☐ อื่นๆ ระบุ.....

อาชีพ อายุ.....ปี

2 มารดา ชื่อ – นามสกุล

วุฒิการศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

☐ อนุปริญญา/ปวส.

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

☐ อื่นๆ ระบุ.....

อาชีพ อายุ.....ปี

3. ปีการศึกษาที่เริ่มจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ปีการศึกษา.....

4. ภูมิลำเนา.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาและค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้เรียน โดยที่ผู้ปกครองเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย

คำชี้แจง : กรุณาระบุจำนวนเงินที่ท่านต้องใช้จ่ายแยกตามประเภทของค่าใช้จ่าย

ประเภทของค่าใช้จ่าย	เฉลี่ยต่อเดือน
ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา	
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา - ค่าเล่าเรียนพิเศษ - ค่าหนังสือ เครื่องเขียนและอุปกรณ์การเรียน - ค่ากิจกรรม - ค่าครุภัณฑ์ - ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด - อื่น	
ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	
1. ค่าอาหารประจำวัน - ค่าอาหาร - ค่าเครื่องดื่ม - อื่นๆ.....	
2. ค่าพาหนะ - บ้านพัก – แหล่งเรียนรู้ (สถานที่) - อื่น.....	
3. ค่าเสื้อผ้าและเครื่องนุ่มห่ม	
4. ค่าใช้จ่ายประจำวันของเด็กๆ	
5. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ - อื่น.....	



ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อผู้วิจัย	นางสาวกรรณิการ์ โชว์สูงเนิน Miss. Kannikar Chosoungnean
เกิดวันที่	31 มีนาคม พ.ศ. 2525
สถานที่เกิด	จังหวัดสกลนคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	179/25 ถนนพทุธบูชา 34 แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร 10140
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2544 มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนพังโคนวิทยาคม อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร 47160 พ.ศ. 2548 บริหารธุรกิจสาขาการจัดการทั่วไป บธ.บ. (การจัดการทั่วไป) จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2554 เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร